

OMAVALVONTASUUNNITELMA

HUS Vatsakeskus

19.6.2024

Sisältö

1 Johdanto	3
2 Omavalvontasuunnitelmaan liittyvät vastuut	3
2.1 Tuloyksikön perustiedot	4
2.2 Tuloyksikön toiminta-ajatus ja toimintaperiaatteet.....	4
3 Asiakkaan ja potilaan asema ja oikeudet	7
3.1 Asiakkaan ja potilaan tiedonsaantioikeus	7
3.2 Itsemääräämisoikeus.....	7
3.3 Asiakasosallisuus	7
3.4 Muistutukset, kantelut ja potilasvahinkoasiat	8
4 Palvelujen ja hoidon saatavuus sekä yhdenvertaisuus	9
5 Ehkäisevä, havaitseva ja korjaava laatu- ja potilasturvallisuustyö	9
5.1 Varautuminen, toimitilaturvallisuus, riskienhallinta	9
5.2 Henkilöstösuunnittelu, osaaminen ja työhyvinvointi.....	11
5.3 Potilashoidon yhtenäiset toimintamallit	12
5.4 Lääkehoidon turvallisuus ja lääkehuollon asianmukaisuus	13
5.5 Infektioturvallisuus	13
5.6 Laiteturvallisuus	14
5.7 Tietosuoja	14
5.8 Tietoturvallisuus.....	15
5.9 Potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittaminen ja käsittely	15
5.10 Auditoinnit ja arvioinnit.....	18
6 Säädöksiä	19

1 Johdanto

Tämä omavalvontasuunnitelma kuvaa Vatsakeskuksen omavalvonnan käytännön toimintatavat. HUS-yhtymän omavalvonnan periaatteet kuvataan HUS-yhtymän omavalvontaohjelmassa.

Omavalvontaohjelman lisäksi jokainen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksikkö laatii päivittäisen toiminnan laadun, asianmukaisuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi sekä asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seurantaan varten omavalvontasuunnitelman. Omavalvontasuunnitelma kattaa kaikki palveluyksikössä palveluntuottajan ja sen lukuun tuotetut palvelut.

Omavalvontaohjelman ja -suunnitelman lisäksi HUS-yhtymän toimintaa ohjaavat myös muut hallinnolliset dokumentit, kuten HUS-yhtymän perussopimus, hallintosääntö ja toimintasääntö, sekä esimerkiksi toimitusjohtajan ja johtajaylilääkärin ohjeet ja määräykset. HUS-yhtymän eri viranhaltijoiden vastuut määritellään pääosin hallintosäännössä ja toimintasäännössä liitteineen, sekä niiden perusteella annetuissa ohjeissa.

Tämä omavalvontasuunnitelma sekä omavalvonnan raportit laaditaan sähköisesti ja ne julkaistaan HUSin verkkosivuilla. Omavalvontasuunnitelma on lisäksi julkisesti nähtävänä palveluyksikössä. Palveluyksikkö seuraa omavalvontasuunnitelmassa kuvatun toiminnan toteutumista ja havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvonnan toteutumista seurataan palveluyksikössä ja raportoidaan julkisessa tietoverkossa tai muulla julkisuutta edistävällä tavalla sekä pidetään julkisesti nähtävänä palveluyksikössä.

2 Omavalvontasuunnitelmaan liittyvät vastuut

Omavalvonnan toteutumisesta HUS-yhtymässä vastaa johtajaylilääkäri sekä hänen alaisuudessaan hallintoylilääkäri ja HUSin Laatu ja potilasturvallisuus -yksikkö (jatkossa LAAPO-yksikkö). HUS-yhtymän tulosityksikön ja linjan johtaja vastaa osaltaan omalla vastuullaan olevan toiminnan omavalvonnasta omavalvontaohjelman ja tulosityksikön omavalvontasuunnitelman sekä HUS Konsernin johdon ohjeistuksen mukaisesti. Jokaisella esihenkilöllä ja työntekijällä on vastuu omavalvonnan toteutumisesta omassa työssään. Vastuut on kuvattu taulukoissa 1–13.

Omavalvontasuunnitelma päivitetään aina, kun yksikön toiminnassa tapahtuu siihen vaikuttava merkittävä muutos, kuitenkin viimeistään kahden vuoden välein. LAAPO-yksikkö voi antaa myös muuta ohjeistusta omavalvontasuunnitelmien päivittämisestä. Lisäksi omavalvontasuunnitelmat tarkistetaan aina HUS-yhtymän omavalvontaohjelman päivittämisen yhteydessä. Muutoksista tiedotetaan henkilöstölle.

2.1 Tulosyksikön perustiedot

HUS-yhtymän perustiedot	HUS-yhtymä PL 100 00029 HUS Y-tunnus 156735-0
Tulosyksikkö ja yhteystiedot	Vatsakeskus, toimialajohtaja Mika Matikainen, mika.matikainen@hus.fi , puh 050 428 8680, PL340, 00029 HUS
Tulosyksikön potilasasiavastaava	HUSin potilasasiavastaava neuvoo ja ohjaa asiakkaita potilaan oikeuksiin liittyvissä kysymyksissä ja vaikuttamiskeinoissa. Asiakkaat tavoittavat potilasasiavastaavan ma-to klo 10–14 ja pe klo 10–13 palvelunumeroista 09 471 71262 (suomi) ja 09 471 71263 (ruotsi) sekä sähköpostilla potilasasiavastaava@hus.fi . Henkilökunnalle suunnatut potilasasiavastavien suorat numerot löytyvät HUSin sisäisiltä sivuilta.

2.2 Tulosyksikön toiminta-ajatus ja toimintaperiaatteet

Tulosyksikkö	<p>HUS Vatsakeskuksessa on neljä linjaa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Endokrinologia ja parenkymielinten sairaudet • Urologia • Vatsaelinkirurgia ja endoskopia • Verisuonikirurgia <p>Endokrinologia ja parenkymielinten sairaudet –linja sisältää seuraavat erikoisalajat/yksiköt: Endokrinologia, Nefrologia, Elinsiirto- ja Maksakirurgia sekä Ylä-GE-kirurgia</p> <p>Endokrinologian erikoisalalla hoidetaan vaativia endokrinologisia sairauksien, kuten aivolisäke-, lisämunuais-, kilpirauhas- ja lisäkilpirauhassairauksia, luuston ja aineenvaihdunnan sairauksia sekä neuroendokriinisiä kasvaimia. Vastaamme myös endokrinologisten harvinaissairauksien, kuten monikasvainoireyhtymien hoidosta. Endokrinologian erikoisala vastaa diabeteksen erikoissairaanhoidotasoisesta hoidosta, mm. jalkaongelmista yhteistyössä verisuonikirurgian, ortopedian ja plastiikkakirurgian kanssa. Lisäksi endokrinologian erikoisala vastaa erikoissairaanhoidosta vaativan lihavuuden hoidosta ja lihavuusleikkausarvioista.</p> <p>Endokrinologian yksiköt sijaitsevat Meilahden sairaalassa (endokrinologia ja diabeteskeskus), Jorvin sairaalassa (endokrinologia ja Espoon diabeteskeskus) sekä Hyvinkään, Porvoon ja Lohjan sairaaloissa. HUSin Endokrinologia on osa Euroopan harvinaisten endokrinologisten sairauksien osaamisverkostoa (Endo-ERN).</p>
--------------	---

Nefrologian erikoisala vastaa munuaistautien hoidosta Uudenmaan alueella. Toimintaa on Meilahden kolmiosairaalassa, Kirurgisessa sairaalassa sekä lähialueen sairaaloissa Hyvinkäällä, Porvoossa ja Lohjalla. Lisäksi Raaseporin sairaalassa on dialyysihoitoa ja polikliinistä toimintaa. Meille kuuluu munuaistautien vaativampi diagnostiikka (munuaisbiopsiat), predialyysivaiheen hoito, dialyysihoito ja munuaissiirtopotilaan seuranta sekä munuaissairauksien vaativa hoito.

Elinsiirto ja maksakirurgian yksikkö hoitaa kaikki Suomessa tehtävät vatsan alueen elinsiirrot sekä elinirrotukset. Näihin kuuluvat munuaisensiirrot, maksansiirrot, haimansiirrot ja suolensiirrot sekä vastaanottajien esitutkimukset ja arviointi ja leikkauksen jälkeinen elinikäinen seuranta. Yksikköön kuuluu myös elinsiirtotoimisto elinsiirtokoordinaattoreineen. Lisäksi yksikössä tehdään koko HUS-alueen maksakirurgia ja keskitysasetuksen mukaisesti vaativa maksakirurgia koko Suomesta. Tähän sisältyy muun muassa paksu- ja peräsuolisyöpien maksaetäpesäkkeiden kirurginen hoito, maksa- ja sappitesolusyöpien hoito ja harvinaisten maksatautien kirurginen hoito.

Ylä-GE (gastroenterologia)-kirurgian yksikössä hoidamme mahasuolikannan yläosan vaativimpia kirurgisia sairauksia keskitetysti HUS-alueen sekä sosi-aali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueen potilailla. Näihin kuuluvat muun muassa mahalaukun, pohjukaissuolen, haiman, sappiteiden hyvän- ja pahanlaatuiset kasvaimet. Hoito toteutetaan Meilahden sairaalassa. Närästyksen hoidoksi tehtävät mahansuun kiristykset (fundoplikaatio), sappirakon poistoleikkaukset tai mahalaukun ja pohjukaissuolen tähytykset tehdään tyyppillisesti HUSin tai yhteistyöalueen muissa yksiköissä.

Vatsaelinkirurgia ja endoskopiat – linja

HUS-alueella **vatsaelinkirurgisia** potilaita hoidetaan Meilahden ja Jorvin sairaaloissa sekä Lähisairaaloissa päivystys- ja vuodeosastoilla sekä kirurgian poliklinikoilla.

Sisätautien gastroenterologian erikoisala vastaa Meilahden ja Jorvin sairaaloissa sekä lähisairaaloissa (Porvoo, Hyvinkää, Lohja, Raasepori) gastroenterologian poliklinikan ja endoskopiayksikön toiminnasta. Vatsakeskuksen Peijaksen sairaalan gastroenterologiset polikliiniset potilaat hoidetaan sisätautien tulosityksikön poliklinikoilla ja Vatsakeskuksen endoskopiat Peijaksen urologian poliklinikan alaisuudessa toimivassa endoskopiayksikössä.

Urologian linja

Urologisia potilaita hoidetaan Peijaksen ja Meilahden sairaaloissa, sekä kaikissa lähisairaaloissa. Urologian poliklinikat toimivat myös toimenpidepoliklinikoina, joissa annetaan toimenpiteiden yhteydessä myös vaativaa lääkehoitoa. Meilahden poliklinikalla toimii lisäksi urologinen ESWL-yksikkö (virtsa- ja munuaiskivien

	<p>murskaushoidot), jossa annetaan toimenpiteiden yhteydessä sedaatio-, kipu- ja antibioottilääkkeitä.</p> <p>M13 yhteydessä toimiva varkoyksikkö (varhaisen kotiutumisen yksikkö) tarjoaa palveluita eri erikoisalojen potilaille, sekä Sydän- ja keuhkokeskuksen potilaille.</p> <p>Verisuonikirurgian linja</p> <p>HUS Verisuonikirurgia sekä hoitaa että tutkii, niin elektiivisesti kuin päivystyksellisesti kallon ja rintaontelon ulkopuolisten verisuonten sairauksista tai niiden epäilyistä kärsiviä potilaita. Valtimokirurgisten potilaiden hoidon tarpeen arviot, tarvittavat tutkimukset ja hoitosuunnitelmat tehdään joko elektiivisesti (70%) Meilahden sairaalan valtimopoliklinikalla, valtimolaboratoriossa ja kuvantaen tai tarvittaessa päivystyspoliklinikan (30%) kautta. Kajoavat hoidot toteutetaan joko suonensisäisesti tai avoimesti potilaan parasta puntaroiden. Vuodeosasto-hoitoa tarvitsevat potilaat hoidetaan Meilahden sairaalan osastoilla. Laskimoiden vajaatoiminnasta kärsivät potilaat hoidetaan Puistosairaalassa, sekä Hyvinkään että Porvoon sairaaloissa.</p> <p>Pääosa Vatsakeskuksen potilaista tulee hoitoon elektiivisesti, mutta jokaisella linjalla hoidetaan myös päivystyshoitoa vaativia potilaita. Vuodeosastoilla toiminta on ympärivuorokautista, sairaansijoja oli vuonna 2023 keskimäärin 247 kpl ja potilaiden keskimääräinen hoitoaika oli 3,6 vuorokautta. Vatsakeskuksen yksiköissä on tehty 286 289 avohoidon käyntiä vuonna 2023.</p> <p>Erityisen vaativia toimenpiteitä ja hoitoja on keskitetty HUS Vatsakeskuksen toimipisteisiin HUS alueen lisäksi koko HYKS ERVA –alueelta (Etelä-Karjalan, Kymenlaakson ja Päijät-Hämeen sairaanhoitopiirit). Harvinaisten sairauksien ja aikuisten elinsiirtojen (maksan-, haiman- ja munuaisensiirrot) osalta potilaita hoidetaan myös valtakunnallisesti.</p>
Henkilöstö	Vatsakeskuksessa työskentelee noin 1250 ammattilaista. Hoitohenkilöstöä heistä on noin 810, lääkäreitä noin 300 ja muuta henkilöstöä noin 140.
Palvelut	Katso ystävällisesti ylhäällä olevat tiedot.
Vastuuyksiköt	Katso ystävällisesti ylhäällä olevat tiedot.

3 Asiakkaan ja potilaan asema ja oikeudet

3.1 Asiakkaan ja potilaan tiedonsaantioikeus

Jotta asiakkaat ja potilaat voivat osallistua tasavertaisesti hoitoonsa, he tarvitsevat riittävästi ja ymmärrettävää tietoa. Asiakkaan ja potilaan tiedonsaantioikeus varmistetaan ohjeistamalla ja tiedottamalla HUSin verkkosivuilla (Oikeutesi potilaana). Tiedonsaantioikeuteen kuuluu muun muassa oikeus pyytää omaa hoitoa koskevia potilasasiakirjoja tai lokitietoja. Lisäksi potilas voi tehdä selvityspyynnön potilastietojen käsittelystä tai virheen oikaisuvaatimuksen. Potilasasiavastaavat auttavat asiakkaan ja potilaan oikeuksiin liittyvissä asioissa.

Henkilökunnan ohjeet potilaskertomuksen laatimiseen (hoitosuunnitelma mukaan lukien) ja luovuttamiseen löytyvät Johtajaylilääkärin ohjeesta *Potilaskertomusopas*. Eetterin (HUSin intranet) tietosuojasivuston sivuilla Tietojen luovutus on kuvattu käytännönläheisesti toimintaperiaatteet työntekijöille. HUSissa toimii tietosuojatyöryhmä, joka ohjeistaa ja linjaa asiakkaan ja potilaan tiedonsaantiin liittyvissä asioissa.

3.2 Itsemääräämisoikeus

Johtajaylilääkärin ohje *Potilaskertomusopas* ohjeistaa potilaan informointia, yhteisymmärryksessä toimimista ja potilaan tahdonilmaisujen kirjaamista.

Itsemääräämisoikeus on potilaan hoidossa johtava periaate ja se tarkoittaa potilaan vapaaehtoisuutta hoitoon ja osallistumista itseään koskevaan päätöksentekoon riittävän ja ymmärrettävän tiedon pohjalta.

Potilaan hoidon turvaamiseksi joudutaan joskus rajoittamaan potilasta. Johtajaylilääkärin ohje *Potilaaseen kohdistuvat rajoittamis- ja suojaamistoimenpiteet somaattisessa hoidossa*, ohjeistaa rajoittamis- ja suojaamistoimenpiteiden perusteista, käytöstä päättämisestä sekä toteuttamisesta. Suojaamis- ja rajoitustoimenpiteiden käyttöä seurataan yksikökohtaisesti.

3.3 Asiakasosallisuus

Asiakkaalla tarkoitetaan HUSin asiakkaita ja alueen asukkaita: palvelun käyttäjiä sekä niihin oikeutettuja henkilöitä. Asiakasosallisuus on koko organisaation, jokaisen johtajan ja ammattilaisen vastuulla olevaa toimintaa. Asiakkaiden osallistumista ohjaa HUSissa asiakasosallisuusohjelma (Ohjepankissa). HUSin verkkosivuilla kerrotaan asiakasosallisuuden eri muodoista: miten potilaat voivat vaikuttaa ja osallistua palveluiden suunnitteluun, toteuttamiseen, kehitykseen ja arviointiin (Tietoa meistä – Kehittäminen – Asiakasraadit, kokemusasiantuntijat ja OLKA-toiminta).

Vatsakeskuksen asiakasosallisuustoiminta on aktiivista, ja sekä kokemusasiantuntijat että asiakasraatilaist osallistuvat esim. kehittämistoimenpiteisiin tai esittävät ehdotuksia niistä.

Vatsakeskuksen asiakaspalautekuvauksessa ammattilainen ohjaa ja opastaa asiakasta antamaan palautetta. Palaute ohjautuu käsittelijälle (heräte s-posti) tai sitä voi tarkastella palautejärjestelmä sovelluksen kautta. Palautteet käsitellään 7 arkipäivän kuluessa. Ammattilainen vastaa palautteeseen potilaan toivomalla tavalla ja palaute merkitään ”ratkaisuksi”. Yksiköissä on vastuupareja, jotka seuraavat ja raportoivat omissa yksiköissään asiakaspalautteiden määrää ja NPS tasoa (4x/v) ja niiden perusteella tehdään kehittämistoimia. Vatsakeskuksen yksiköissä on myös asiantuntijaryhmiä, jotka käyvät asiakaspalautteet läpi ja kehittävät toimintaa niiden perusteella.

Yksiköissä myös tuodaan osastotunnilla esille, mitä kehittämistoimia on aloitettu ja tehty. Vatsakeskuksen laatu- ja potilasturvallisuusryhmässä (LAAPO) laatulääkäri ja laatupäällikkö käyvät läpi niin yleiskatsauksen palautteista kuin yksiköissä tehdyistä kehittämistoimenpiteistä sekä ehdottavat kehittämistoimia tarvittaessa. LAAPO nostaa tarvittaessa aiheita myös johtoryhmään. Laatupäällikkö ja laatulääkäri esittävät tulokset puolivuositain johtoryhmässä. Laatupäällikkö myös esittää tulokset osastonhoitajien kokouksessa.

Taulukkoon 1 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut asiakasosallisuuden näkökulmasta

3.4 Muistutukset, kantelut ja potilasvahinkoasiat

Hoitoonsa tyytymättömällä potilaalla on aina mahdollisuus tehdä muistutus, kantelu viranomaiselle tai korvaushakemus potilasvakuutuskeskukseen. Ohjeistus potilaalle löytyy HUSin verkkosivuilla (Oikeutesi potilaana). Tarvittaessa potilasasiavastaavat auttavat sopivimman toimintatavan etsimisessä.

Muistutusten, kanteluiden ja potilasvahinkojen käsittelyssä ja seurannassa noudatetaan Johtajaylilääkäriin ohjetta *Muistutusten, potilasvahinkoasioiden, kanteluiden, valitusten ja selvityspyyntöjen käsittely*.

Vatsakeskuksessa on edustettuna 7 eri erikoisalaa. Hallinnollinen ylilääkäri sihtereineen jakaa tehtävät erikoisalojen ylilääkäreille. Hallinnollinen ylilääkäri ohjeistaa tarvittaessa vastausten laadinnassa ja koordinoi mahdollisesti useampaa Vatsakeskuksen erikoisalaa koskevat asiat sekä tekee muistutus- ja kanteluaisoissa oman vastineensa/lausuntonsa. Hallinnollisen ylilääkäriin sihteri huolehtii vastausten toimittamisesta ja seuraa annettujen määräaikojen toteutumista.

Taulukkoon 2 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut muistutusten, kanteluiden ja potilasvahinkoasioiden näkökulmasta.

4 Palvelujen ja hoidon saatavuus sekä yhdenvertaisuus

HUSin yhteiset periaatteet hoidon tarpeen arvioinnissa ja hoitoon pääsyn toteutumisen seurannassa on kuvattu Omavalvontaohjelmassa. Asianmukaiset ja ajantasaiset potilaskirjaukset (erityisesti jonottamisen syy -koodien käyttö, ks Johtajaylilääkärin ohje *Jonottamisen syy -koodien käyttö, kun potilas odottaa kiireetöntä erikoissairaanhoidoa*) turvaavat osaltaan oikea-aikaisen hoitoon pääsyn ja odotusaikojen todenmukaisen raportoinnin.

Lähetteiden käsittelyyn, jonohoitajien ja hoitoon pääsyn seurantaan osallistuvan henkilöstön suositellaan suorittavan kiireettömän hoitoon pääsyn -verkkokurssin (Duodecim Oppiportti Potilaiden pääsy kiireettömään erikoissairaanhoidon).

Palveluiden ja hoidon saatavuuden, sekä yhdenvertaisuuden turvaamiseksi Vatsakeskuksessa hankitaan tarvittaessa palvelua ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Palveluiden hankinnoissa noudatetaan yleisiä HUS:n periaatteita ja tautikohtaisesti määriteltyjä sääntökirjoja. Hoitoon pääsyä ja sen alueellista toteutumista seurataan HUS tietojärjestelmistä ja seuranta on vastuutettu yksiköittäin.

Taulukkoon 3 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut palvelujen ja hoidon saatavuuden sekä yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

5 Ehkäisevä, havaitseva ja korjaava laatu- ja potilasturvallisuustyö

5.1 Varautuminen, toimitilaturvallisuus, riskienhallinta

Varautuminen

HUS-yhtymän varautumisen periaatteita on kuvattu Omavalvontaohjelmassa.

HUSin varautumiseen liittyvän ohjeistuksen kokonaisuuteen kuuluvat muun muassa Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet, HUS Valmiusohje sekä HUSin Lääkinnällinen valmiussuunnitelma. Sairaalaakohtaisissa sekä eräissä toimintokohtaisissa valmiussuunnitelmissa määritellään tehtävät ja toiminta normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tietojärjestelmien häiriötilanteisiin varaudutaan erillisin jatkuvuussuunnitelmin.

Organisaation turvallisuustoiminnalla ja siihen liittyvällä suunnittelulla pyritään suojaamaan HUSin tärkeitä arvoja, kuten potilaita, henkilökuntaa, omaisuutta, tietoja, kiinteistöjä, tieto- ja viestiliikenneyhteyksiä sekä julkisuuskuva erilaisten kielteisiltä tai ei-toivottuilta seurauksilta. Turvallisuustyö perustuu riskien tunnistamiseen, tunnistettujen riskien hallintaan sekä tehokkaaseen toimintaan mahdollisen riskin realisoituessa.

Toimitilaturvallisuus

Sairaala- ja kiinteistökohtaisissa turvallisuus- ja pelastussuunnitelmissa HUSin intranetissä (Eetteri) on kuvattu

- palo- ja poistumisturvallisuuden ohjeet
- kiinteistön kiinteistö- ja toimitilaturvallisuuden ohjeet
- henkilöturvallisuuden ohjeet.

Jokainen yksikkö laatii

- turvallisuussuunnitelman (sisältää mm. palo- ja poistumisturvallisuuden ohjeituksen, toimitilojen ja omaisuuden suojaamisen ohjeet)
- poistumisturvallisuusselvityksen.

Kiinteistö- ja yksikkökohtaiset suunnitelmat tulostetaan myös paperiversioina ja henkilökunta tutustuu niihin dokumentoidusti (esim. lukukuittaus). Suunnitelmat päivitetään vähintään kerran vuodessa.

Jokainen HUSin työntekijä osallistuu paloturvallisuuskoulutukseen vähintään viiden vuoden välein. Paloturvallisuuden verkkokoulutukset ovat suositeltavia. Lisäksi jokaiselle työyksikölle suositellaan säännöllisiä omatoimisia palo- ja poistumisturvallisuusharjoituksia.

Toimitilaturvallisuuden eri osa-alueita seurataan osana säännöllisesti toteutettavia työyksiköiden työturvallisuuskierroksia, joilla muun muassa tarkistetaan suunnitelmien ajantasaisuus ja henkilöstön lukukuittaukset.

Esihenkilöt (osastonhoitajat, lääkäreiden esihenkilöt) ohjeistavat, mahdollistavat, seuraavat ja dokumentoivat henkilö- ja paloturvallisuuskoulutuksien suorittamista sekä yksikkökohtaisten harjoitusten järjestämistä.

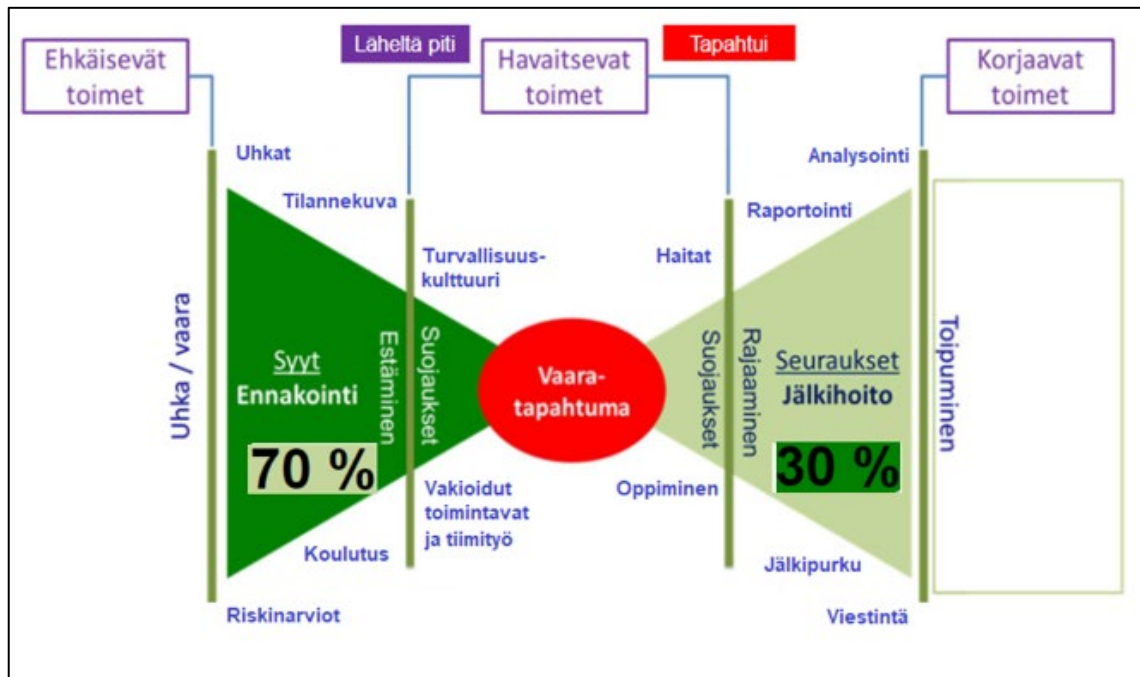
HUSin kiinteistöjä johdetaan, ylläpidetään ja kunnostetaan pitkäjänteisesti. Kiinteistöjen huoltotoiminta toteutetaan huoltokirjan avulla suunnitelmallisesti ja säännöllisesti. Kiinteistöjen kuntoa seurataan huolloissa, tarkastuksissa ja kuntotutkimuksia tehden ja näiden perusteella ohjataan kunnossapito ennakoivasti korjaamaan laitteita, koneita ja rakenteita, jotka ovat tulossa vaihtokuntoon. Huollon ja kunnossapidon resursseja seurataan neljännesvuosittain pidettävässä Kiinteistötoimen ohjausryhmässä. Menettelytavat ohjeistetaan käyttäjille HUSin intranetissä (Eetteri).

Toimitiloja koskevat, viranomaisen edellyttämät tarkastukset päivämäärineen dokumentoidaan kunkin kiinteistön huoltokirjaan. Diagnostisen toiminnan edellyttämät viranomaisluvut on kuvattu Diagnostiikkakeskuksen toimintakäsikirjassa.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan periaatteet kuvataan HUSin Omavalvontaohjelmassa.

Potilasturvallisuuden riskienhallinnan näkökulmasta riskienhallinnan kokonaisuutta voidaan kuvata riskirusetin avulla, jossa eritellään ehkäisevät, havaitsevat ja korjaavat toimet (Kuva 1).

Kuva 1. Riskirusetti potilasturvallisuuden riskienhallinnan kokonaisuuden kuvaamiseen (mukaillen Heinijoki ja Pommelin 2019).

5.2 Henkilöstösuunnittelu, osaaminen ja työhyvinvointi

Henkilöstösuunnittelu

Henkilöstösuunnittelun lähtökohtana HUSissa ovat toiminta ja sen edellyttämä osaaminen, tulevaisuuden tarpeiden ennakoiti sekä talouden reunaehdot. Henkilöstömitoituksen määrittämisessä hyödynnetään kuormitukseen, tehokkuuteen, taloudellisuuteen, työhyvinvointiin ja laadunvarmistukseen liittyviä tunnuslukuja. Henkilöstörakenteen tulee tukea korkeatasoista erikoissairaanhoidon toimintaa ja tuottavuutta. Esihenkilöllä/on käytännössä keskeinen rooli laadukkaan työn varmistajana, suunnannäyttäjänä sekä kehityksen ohjaajana.

Rekrytoiti, kelpoisuusehdot ja rikostaustan tarkistaminen

Henkilöstöllä tulee olla koulutustaan vastaavat tehtävät sekä selkeä tehtäväkuva ja työnjako. HUSin työpaikkailmoituksiin tulee kuvata kulloinkin voimassa oleva tehtävänimike ja kelpoisuusehto.

Terveydenhuollon ammattitehtäviin voidaan valita henkilö, joka on suorittanut tehtävän edellyttämän ammattitutkinnon ja hänellä on Valviran myöntämä oikeus toimia

laillistettuna terveydenhuollon ammattihenkilönä ja käyttää nimikesuojattua ammattinimikettä tai lupa harjoittaa asianomaista ammattia. Opiskelijoiden tilapäinen toiminta laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön tehtävissä on kuvattu HUSissa rekrytointin pysyväisohjeessa.

Rekrytoidessa palkkaava esihenkilö tarkistaa aina ennen päätöstä työsuhteen aloittamisesta työnhakijan/virkkaa hakeneen kelpoisuuden ja oikeuden harjoittaa terveydenhuollon ammattia Suomessa. Kelpoisuus tarkastetaan alkuperäisistä tutkintotodistuksista. Työntekijä merkitsee Harppiin tutkintotodistusten tiedot, jotka esihenkilö hyväksyy.

HUSin Pysyväisohjeen *Rikostaustan selvittäminen lasten kanssa työskenteleviltä* mukaisesti työnantajan tulee selvittää lasten kanssa työskentelevien rikostausta. Valvontalain (741/2023) perusteella myös iäkkäiden ja vammaisten kanssa työskentelevien rikostausta tulee selvittää.

Perehdytys, osaamisen kehittäminen ja ylläpitäminen

Henkilökuntaa kannustetaan oman osaamisen kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Järjestelmällisellä perehdytyksellä varmistetaan, että uusi työntekijä ja myös pitkältä poissaolojaksoilta palaava työntekijä oppii työnsä ja tehtävänsä. Perehdytys toteutetaan HUSin perehdytysohjelman sekä yksikkökohtaisen perehdytysohjelman mukaan. Osaamisen kehittämisen keinoja, kuten työkiertoa, mentorointia, verkko-oppimista, oppisopimuskoulutusta tai erilaisia kehittämishankkeita toteutetaan monipuolisesti.

Työhyvinvointi syntyy yhteisestä arjesta, jossa jokainen huslainen on vastuussa oman työyhteisönsä hyvinvoinnista. Työnantaja ja esihenkilöt vastaavat työstä ja työoloista ja turvallisten työolosuhteiden kehittämisestä. Jokainen työntekijä huolehtii osaltaan turvallisten toimintatapojen noudattamisesta. Hyvällä yhteistoiminnalla ehkäistään ja ratkaistaan työyhteisöjen muutos-, kriisi- ja häiriötilanteita ja lisätään näin työhyvinvointia.

Taulukkoon 4 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut henkilöstösuunnittelun, osaamisen ja työhyvinvoinnin näkökulmasta.

5.3 Potilashoidon yhtenäiset toimintamallit

HUSissa on viisi näyttöön perustuvaa potilashoidon yhtenäistä toimintamallia: 1) kaatumisten ja putoamisten ehkäisy, 2) painevaurioiden ehkäisy, 3) vahaaravitsemuksen ehkäisy, 4) kivun hoito ja 5) suun hoito. Ne ovat osa potilaan laadukasta ja turvallista hoitoa ja toteutetaan moniammatillisesti yhdessä potilaan ja hänen läheistensä kanssa. Toimintamallien käyttöä ohjataan Johtajaylilääkärin ohjeilla *Kivun arviointi ja hoito HUSissa* sekä *Ravitsemuksen turvaaminen HUS-sairaaloissa*. Lisäksi toimintaohjeita eri toimintaympäristöihin löytyy Ohjepankista ja HUSin verkkosivuilta kohdasta Yhtenäiset toimintamallit. Työntekijät koulutetaan toimintamallien käyttöön. Toimintamallien toteutumista seurataan kuukausittain eri tietojärjestelmistä saatavilla raporteilla. Tulosityksiköillä on myös

mahdollisuus kuvata omia, tulosityksikkökohtaisesti määriteltyjä laadunhallinnan ja potilasturvallisuuden yhtenäisiä toimintamalleja tai prosesseja.

Taulukkoon 5 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut potilashoidon yhtenäisten toimintamallien näkökulmasta.

5.4 Lääkehoidon turvallisuus ja lääkehuollon asianmukaisuus

Lääkitysturvallisuuden eli lääkehoidon turvallisen toteuttamisen näkökulmasta omavalvonnan kannalta keskeisin dokumentti on lääkehoitosuunnitelma, joka laaditaan vuosittain HUS-, tulosityksikkö- ja vastuuyksikkötasoisesti yhteiselle johtajaylilääkärin hyväksymälle lääkehoitosuunnitelmapohjalle (21.12.2023) ja joka tallennetaan Ohjepankkiin. Lääkehoitosuunnitelmaan on koottu yhteen kaikki lääkehoitoprosessia ja lääkehuoltoa koskevat toimintatavat ja ohjeet (mm. johtajaylilääkärin ohjeet ja HUS Apteekin ohjeet).

Lääkeviranomaiset (EMA, Fimea) vastaavat lääkevalmisteiden turvallisuudesta lääkkeiden myyntilupaprosessin avulla. HUSin näkökulmasta keskeistä on haittavaikutusten sekä tuotevirhe-/lääkeväärennösepäilyjen ilmoittaminen sekä lääkkeiden takaisinvetoprosessi tuotevirhe- ja lääkeväärennösepäilytilanteissa.

Lääkehuollon asianmukaisuuden omavalvonnan keskeisiä keinoja ovat lääkekulutuksen ja -kustannusten seuranta, uuden kalliin lääkkeen käyttöönoton arviointi, peruslääkevalikoimaan kuulumattoman lääkkeen ja kokeilukäytön perustelu, mikrobilääkekulutuksen ja resistenssitilanteen seuranta sekä varautumisen näkökulmasta lääkkeiden velvoitevarastointi.

HUS Apteekki ylläpitää Fimean edellyttämää lääkkeiden velvoitevarastoa sekä omaehtoista varastointia. Tulosityksikkö informoi HUS Apteekkiä mahdollisista lääkehoitokäytäntöiden muutoksista. Lääkehoidon turvallisuuden ja lääkehuollon asianmukaisuuden omavalvontaan tarvittavaa tietopohjaa on ryhdytty HUSissa rakentamaan osana tietojohdamisen kokonaisuutta.

Taulukkoon 6 on koottu lääkitysturvallisuuden ja lääkehuollon asianmukaisuuden omavalvonnan keskeiset keinot ja niihin liittyvät vastuut, jotka kaikki on kuvattu tarkemmin lääkehoitosuunnitelmassa ja siihen linkitetyissä ohjeissa.

5.5 Infektioturvallisuus

Infektioidentorjunnan tavoite on estää hoitoon liittyviä infektioita ja mikrobilääkkeille vastustuskykyisten mikrobien leviämistä. Torjuntatoimet perustuvat oikeisiin toimintatapoihin ja koulutukseen sekä seurantaan. Näitä kaikkia tulee mitata ja mahdollisiin poikkeamiin reagoida.

Seuranta yksiköissä

Infektioidentorjunnan mittarit HUSissa on kuvattu Ohjepankissa olevassa infektioidentorjuntasuunnitelmassa.

Taulukossa 7 on lueteltu HUSissa käytössä olevat infektioidentorjunnan mittarit, joista yksikön tulee valita omaan toimintaansa sopivat (ja poistaa muut). Osa mittareista koskee kaikkia yksiköitä, niitä tulee seurata. Muut valitaan huomioiden yksikön toiminta.

5.6 Laiteturvallisuus

Potilaiden diagnostiikkaa ja hoitoa toteutetaan usein käyttämällä lääkinnällisiä laitteita. Lääkinnällisten laitteiden valmistaminen on yhtenäisesti säänneltyä EU:n alueella. Suomessa myös lääkinnällisten laitteiden ammattimainen käyttö terveydenhuollossa on lailla säädeltyä.

Ammattimaisen käytön vaatimukset

Potilaiden diagnostiikassa ja hoidossa voidaan käyttää CE-merkittyjä lääkinnällisiä laitteita, omavalmistettuja tai yksilöllisesti valmistettuja laitteita ja poikkeusluvan saaneita laitteita. Lääkinnällisiä laitteita hankittaessa on huomioitava valmistajan laitteelleen antama käyttötarkoitus sekä mahdolliset rajoitukset. Laitteita saa käyttää valmistajan ohjeiden mukaisesti riittävän koulutuksen ja kokemuksen perusteella. Käyttäjän on tehtävä laitteen käytön yhteydessä tapahtuneista vaaratilanteista viranomaisilmoitus. Laitteet pitää pystyä jäljittämään turvallisuuspoikkeamien yhteydessä laiteyksilöön tai potilaaseen saakka. Jokaisessa vastuuyksikössä on laitevastaava, joka yhteistyössä esihenkilön kanssa huolehtii asianmukaisesta laitteiden ylläpidosta.

Taulukkoon 8 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut laiteturvallisuuden näkökulmasta.

5.7 Tietosuoja

HUS-yhtymän tietosuojatyö perustuu yleiseen EU:n tietosuojasetukseen sekä muuhun tietosuojatyötä ohjaavaan lainsäädäntöön, kuten asiakastietolakiin. HUS-yhtymän Henkilörekisterihallinnon ohjeessa kuvataan eri henkilörekisterien vastuuhenkilöt sekä EU:n tietosuojasetuksessa rekisterinpitäjälle eli HUS-yhtymälle ja henkilötietojen käsittelijöille säädetyt tehtävät, vastuut sekä eri rekisterejämme koskevat päätöksentekovaltuudet. Tietosuojaselosteet ja informoinnit löytyvät HUSin verkkosivuston etusivun alaosan tietosuojalinkistä.

HUSin sisäisen intranetin tietosuojasivustolle on koottuna kaikki tietosuojaan liittyvä ohjeistus henkilökunnalle, myös toimintatapa tietorivaloukkauksissa sekä ohjeistus tietosuojan vaikutusten arviointeihin. Kaikki asiakas- ja potilastietojen kirjaamiseen, käsitteilyyn, valvontaan ja seurantaan liittyvä ohjeistus löytyy Tietosuojasivuston sivulta Tietosuojaohjeet sekä Ohjepankista.

HUS-yhtymän tietosuojavastaavana toimii Petri Hämäläinen, tietosuoja@hus.fi.

Taulukkoon 9 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut tietosuojaan näkökulmasta.

5.8 Tietoturvaluisuus

Tietoturvaluisuuden tavoitteet määritellään HUSin tietoturvaluvaluutiikassa (Ohjepankki). HUSin Tietoturvaluvasuunnitelman (versio 1.1 15.8.2023) ja sen päivittämisen vastuuhenkilönä toimii HUSin hallintoyli lääkäri.

Tietoturvaluvaluutiikan tavoitteena on turvata:

- HUSin tuottamien ja järjestämien palvelujen häiriötön toiminta (eli potilashoidon jatkuminen ilman, että tietotekniset häiriöt hankaloittaisivat töitä).
- HUSin omistaman ja hallinnoiman tiedon saatavuus (eli esimerkiksi että potilaan hoitoa varten tarvittavat tiedot olisivat tietojärjestelmästä saatavissa, kun niitä tarvitaan).
- HUSin omistaman ja hallinnoiman tiedon (ml. henkilörekisterit) eheys (eli esimerkiksi että potilastietojärjestelmien näyttämän tiedon oikeellisuuteen voidaan luottaa hoitoon liittyviä päätöksiä tehtäessä. Esimerkiksi niin, että laboratoriotuloksen arvo on sama, joka saatiin laboratoriossa mitattua, eikä se muutu tuloksen siirtyessä järjestelmästä toiseen).
- HUSin hallussa olevan salassa pidettävän tiedon (esimerkiksi potilas-/asiakastiedot) luottamuksellisuus (eli esimerkiksi että potilas voi luottaa siihen, että hänen hoitoonsa liittyvät tiedot pidetään salassa ja hän voi avoimesti kertoa oireistaan).
- HUSin henkilöstön oikeudet.
- HUSin taloudelliset edut.

Jokainen HUSin työntekijä on vastuussa tietoturvaluvaluudesta. Esihenkilöillä ja johdolla on muita työntekijöitä suurempi vastuu myös siinä, että toimintatavat järjestetään tietoturvaluvaluusutta tukeviksi.

Taulukkoon 10 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut tietoturvaluvaluisuuden näkökulmasta.

5.9 Potilasturvaluvaluusutta vaarantavien tapahtumien ilmoittaminen ja käsittely

HaiPro-järjestelmää käytetään potilasturvaluvaluusasetuksen (341/2011) velvoittamaan potilasturvaluvaluusuteen liittyvien vaaratapahtumien ilmoittamiseen ja käsittelyyn.

Vaaratapahtumalla tarkoitetaan potilaan turvaluvaluusuden vaarantavaa tapahtumaa, joka aiheutti (tapahtui potilaalle) tai olisi voinut aiheuttaa haittaa potilaalle (läheltä piti -tilanne tai muu potilasturvaluvaluusuteen liittyvä havainto).

Potilaan ja omaisen vaaratapahtumailmoitukset ohjautuvat tapahtumayksiköiden HaiPro-käsittelijöille. Ilmoitukset käsitellään samalla tavalla kuin henkilöstön tekemät HaiPro-

ilmoitukset. Potilaiden ja omaisten tekemiin vaaratapahtumailmoituksiin ei anneta erillisiä vastauksia.

Potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumatietojen koostaminen, raportointi ja seuranta on kuvattu tarkemmin johtajaylilääkärin ohjeessa *Potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittaminen ja käsittely*.

HUS-riskit -järjestelmä ja muut ilmoituskanavat

HUSissa on edellä kuvatun HaiPro-järjestelmän lisäksi käytössä useita eri kanavia toiminnan riskien ja poikkeamien ilmoittamiseen ja raportointiin.

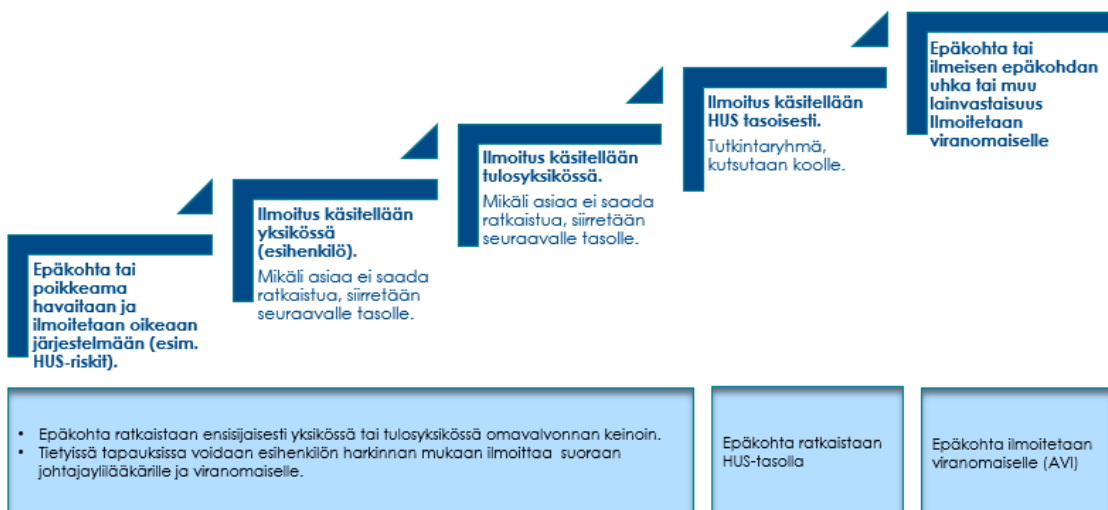
Ilmoitusjärjestelmät ja eri ilmoitustyypit kuvataan oheisessa taulukossa.

Ilmoitus	Sisältö	Ohjeistus
HUS Riskit-järjestelmä		
Tapahtumaraportti	Väkivalta- ja uhkatilanteet, ilkivalta, murrot, varkaudet ja ryöstöt, tulipalot, sähkökatkot	Työsuojelu: Työpaikkaväkivallan torjuntaopas
Tapaturmailmoitus	Työ-, työmatkatapaturmat	Menettelytapaohje työtapaturman sattuessa
Ammattitauti-ilmoitus	Epäily ammattitaudista tai muusta työperäisestä sairaudesta	Menettelytapaohje työtapaturman sattuessa
Biologinen altistuminen	Veritapaturmat, tuberkuloosi- ja COVID-19- sekä muut biologiset altistumiset	Työterveyshuollon ohjeet biologisista altistumisista
Lääkintälaitteen vaaratilanneilmoitus	Lääkintälaitteen vaaratilanne	JYL-ohjeet lääkintälaitteista
Ympäristöilmoitus	Jätehuoltoon, kemikaaleihin, päästöihin sekä sisäympäristöön liittyvät häiriöt	HUS-Riskit-käyttöohje
Laatuilmoitus	Ilmoitus tietyn palvelun/tuotteen laadusta, toimitusajasta tai tilauksen ja toimituksen vastaavuudesta (tiedyt tukipalvelut)	HUS-Riskit-käyttöohje
Turvallisuushavaintoilmoitus	Ilmoitus vaaranpaikoista ja havaituista turvallisuuspuutteista. Ehdotukset myös turvallisuutta parantavasta tai kehittävästä toimenpiteestä	HUS Työturvallisuusopas
Henkilöriski-ilmoitus	Potilasturvallisuuden vaarantavat, rikos, petos- ym. prosessit	Pysyväisohje: Henkilöriski-ilmoitus
Tartuntatautikysely	Ilmoitus tartuntatautilain mukaisesta suojasta ja terveydentilasta	JYL-ohje: HUSin työntekijöitä, vuokratyöntekijöitä ja harjoittelussa olevia opiskelijoita koskeva tartuntatautilain soveltaminen
Tietoturvaloukkausilmoitus	Ilmoitus EU:n tietosuoja-asetuksen mukaisesta tietoturvaloukkauksesta.	Tietosuojaohjeet Eetterissä
Asiakaspalautteet		
Asiakaspalauttejärjestelmä	Avoin palaute, suosittelu	Asiakaspalauttejärjestelmän ohjeet

Ilmoitus	Sisältö	Ohjeistus
HUS Audit		
Sisäiset auditoinnit	Havainnot omasta toiminnasta	Menettelyohje: Sisäiset auditoinnit ja arvioinnit
First whistle		
Turvallisuushäiriö	Ilmoittajansuojelulaissa tarkoitetut ilmoitukset	Ohje Eetterissä

Omasta toiminnasta saadaan tietoa systemaattisen, suunnitelmallisen tiedon keruun kautta, toiminnan aikana havaittujen poikkeamien ja toisaalta myös tunnistettujen hyvien käytäntöjen avulla. Esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilöstöä on vuorossa suunniteltua vähemmän ja havaitaan potilasturvallisuuden vaaratapahtuma tai läheltä piti- tapahtuma, tehdään HaiPro-ilmoitus, ja myötävaikuttaneeksi syyksi merkitään ainakin henkilökunnan/miehityksen määrä/osaaminen (työympäristöstä ja resursseista). Ilmoituskanavien lisäksi tietoa toiminnasta saadaan potilashallinnollisten asioiden käsittelystä (muistutukset, kantelut, potilasvahingot) ja potilasasiavastaavilta.

Eri kanavista nousseiden ilmoitusten ja havaintojen käsittelyn periaatteet raportointi- neen kuvataan yhteisissä ohjeissa (kuva 2). Kaikkien ilmoitusten raportit ja yhteenvedot katselmoidaan osana joko organisaation eri tasojen johtoryhmien tai tehtävään erikseen nimettyjen työryhmien työskentelyä. Katselmoinneissa on tärkeää tehdä johtopäätöksiä havainnoista ja ryhtyä tarvittaessa kehittämistoimenpiteisiin. Mikäli toiminnassa havaittaisiin sellainen poikkeama tai häiriö (epäkohta), jota ei organisaatiossa omin voimin saataisi korjattua, asiasta ilmoitetaan terveydenhuollon organisaatioita valvoville viranomaisille (Aluehallintovirasto tai Valvira).

Kuva 2. Ilmoitusten ja poikkeamien käsittelyn periaatteet.

Taulukkoon 11 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittamisen ja käsittelyn näkökulmasta.

5.10 Auditoinnit ja arvioinnit

Sisäiset auditoinnit ja arvioinnit

HUS-yhtymän potilashoitoa antavia vastuuyksiköiden laatua ja potilasturvallisuutta arvioidaan ja kehitetään sisäisillä potilasturvallisuuden auditointikäynneillä ja vertaisarvioinneilla. Vertaisarvioinneilla tarkoitetaan toimintaa, missä työntekijät arvioivat toistensa toimintaa suhteessa ohjeisiin.

Sisäisten auditointien peruseräaatteina ovat riippumattomuus sekä potilaslähtöisyys. Sisäisiä auditointeja kliinisissä tulosyksiköissä kouluttaa ja koordinoi LAAPO-yksikkö, joka laatii myös yhdessä tulosyksiköiden kanssa auditointiohjelman. Auditointiohjelma laaditaan riskiperusteisesti siten, että suunniteltuja käyntejä kohdennetaan niihin yksiköihin, missä on suurin todennäköisyys ja riski potilasturvallisuuden kannalta. Riski voi liittyä toiminnan luonteeseen, potilasvaaratapahtumiin tai esimerkiksi muutoksiin yksikön toiminnassa.

Ennalta suunniteltujen auditointien lisäksi tehdään ennalta suunnittelemattomia sisäisiä auditointikäyntejä silloin, kun toiminnassa havaitaan epäkohtia. Auditoinneissa kirjataan havaintoja, jotka voivat olla poikkeamia, kehityskohteita tai hyviä käytäntöjä. Poikkeama kirjataan silloin, kun ennalta asetettu vaatimus ei täyty. Vaatimukset tulevat HUSin dokumentaatiosta, lakisäätelisistä ohjelmista ja suunnitelmista sekä lainsäädännöstä. Havaittuja hyviä käytäntöjä pyritään ottamaan mahdollisimman laajasti käyttöön toiminnassa.

Sisäiset auditoinnit toimivat HUSissa oman toiminnan arvioinnin ja kehittämisen ohella myös lainsäädännön tarkoittamina tarkastuskäynteinä, joista toimitetaan tarkastuskertomus aluehallintovirastolle.

Sisäisten auditointien lisäksi laatu ja potilasturvallisuutta arvioidaan erilaisten vertaisarviointien avulla. Esimerkkinä vertaisarvioinneista on käsihygieniahavainnointi. Vertaisarviointien tulosten perusteella tehdään havaintoja toiminnasta, korjataan epäkohtia ja otetaan käyttöön hyviä käytäntöjä.

Taulukkoon 12 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut sisäisten auditointien ja arviointien näkökulmasta.

Palveluntuottajien auditoinnit

HUS-yhtymä hankkii potilashoidon palveluja noin 1000 palveluntuottajalta muun muassa suorahankintana ja palveluseleillä. Palveluntuottajien laatua ja potilasturvallisuutta seurataan ulkoisilla potilasturvallisuuden auditointikäynneillä. Auditointeja voidaan toteuttaa lisäksi kyselyjen avulla. Palveluntuottajien auditointeja koordinoi LAAPO-yksikkö, joka laatii yhteistyössä tulosyksiköiden kanssa auditointiohjelman. Auditointien vaatimuksena ovat sopimukset ja niiden täytyminen, lainsäädännön vaatimukset mukaan lukien oma-
valvontaohjelman toteutuminen sekä toimijan omat ohjeet.

Ulkopuolisten palveluntuottajien auditointeja tehdään vastaavasti kuin sisäisiä auditointeja ennalta laaditun auditointisuunnitelman mukaisesti. Suunniteltujen auditointien lisäksi tehdään ylimääräisiä auditointeja silloin, kun toiminnassa havaitaan epäkohtia. Myös ulkoisista auditointikäynneistä laaditaan tarkastuskertomukset aluehallintovirastolle.

Auditointien lisäksi HUSin toimittaja- ja sopimushallinnan toimintamallin mukaiset käytännöt sekä hankintojen kokonaisvaltainen johtamisjärjestelmä Voitto tukevat systemaattista sopimusseurantaa ja toimittajayhteistyön ennakoivaa johtamista.

Taulukkoon 13 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut palveluntuottajien auditointien näkökulmasta.

6 Säädöksiä

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta ja omavalvonta

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023, valvontalaki) säädetään valvovien viranomaisten vastuista ja valtuuksista sekä palvelujen järjestäjän ja palveluntuottajan velvollisuuksista sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnassa ja omavalvonnassa. Laissa hyvinvointialueista (611/2021, hyvinvointialuelaki) säädetään hyvinvointialueiden järjestämistä vastaavasta, mukaan lukien palvelujen tuottamisen ohjaus ja valvonta.

Potilaan oikeudet

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992, potilaslaki) mukaan potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hänen hoitonsa on järjestettävä ja häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata ja hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioiteta. Potilaan äidinkieli ja mahdollisuuksien mukaan potilaan yksilölliset ja kulttuurilliset tarpeet tulee huomioida hänen hoidossaan.

Lain 6 §:n mukaan potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan ja 8 §:n mukaan potilaalle on annettava hänen henkeään ja terveyttään uhkaavan vaaran torjumiseksi tarpeellinen hoito.

Potilaan itsemääräämisoikeuden rajoittaminen

Tahdosta riippumattomassa hoidossa noudatetaan kulloinkin voimassa olevia mielenterveyslain (1116/1990; erit. 4a L1423/2001), päihdehuoltolain (41/1986), tartuntatautilain (1227/2016) ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) säännöksiä.

Potilastietojen käsittely

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023, asiakastietolaki) ohjaa potilasasiakirjojen sisältöä, säilyttämistä, käyttöä sekä käsittelyä. EU:n yleinen tietosuojasäädös (GDPR, 2016/679) on keskeinen henkilötietojen käsittelyä ohjaava säädös.

Palvelujen ja hoidon saatavuus ja yhdenvertaisuus

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 52 § mukaan hoidontarpeen arviointi on aloitettava kolmen (3) viikon kuluessa lähetteen saapumisesta sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön. Jos hoidontarpeen arviointi edellyttää erikoislääkärin arviointia tai erityisiä kuvantamis- tai laboratoriotutkimuksia, on arviointi ja tarvittavat tutkimukset toteutettava kolmen kuukauden kuluessa lähetteen saapumisesta. Jos hoidontarpeen arviointi lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa edellyttää erikoislääkärin arviota tai erityisiä kuvantamis- tai laboratoriotutkimuksia, on tutkimukset toteutettava kuuden viikon kuluessa lähetteen saapumisesta.

Hoidontarpeen arvioinnin perusteella tarpeelliseksi todettu hoito ja neuvonta on järjestettävä ja aloitettava hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kuuden (6) kuukauden kuluessa siitä, kun hoidontarve on todettu. Kiireellisessä tapauksessa hoitoon on kuitenkin päästävä välittömästi.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa tarpeelliseksi todettu hoito on järjestettävä alle 23-vuotiaille hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen kolmen (3) kuukauden kuluessa hoidontarpeen toteutamisesta, mikäli lääketieteelliset, hoidolliset tai muut vastaavat seikat eivät muuta edellytä.

Terveydenhuollon ammattihenkilöt

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) on keskeinen terveydenhuollon ammattihenkilöitä ohjaava säädös, joka muun muassa määrittelee oikeudesta työskennellä terveydenhuollon ammattihenkilönä ja terveydenhuollon ammattihenkilön yleiset ammattieettiset velvollisuudet.

Tietyissä tehtävissä toimivien ammattihenkilöiden rikostausta selvitetään ennen työsuhteen alkua: laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) sekä laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä (148/2014). Valvontalain 741/2023 28§n perusteella myös iäkkäiden ja vammaisten kanssa työskentelevien rikostausta tulee selvittää.

Taulukko 1. Omavalvonnan keinot ja vastuut asiakasosallisuuden näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauva	Konsernihallinnon vastuu	Tulosityksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Kokemusasiantuntijat ja asiakasraati osallistuvat palvelujen arviointiin, kehittämiseen ja seurantaan.	X	X	X	Johtaa, seuraa ja arvioi kokemusasiantuntijoiden ja asiakasraadin osallistumista toimintaan tulosityksikkö- ja HUS-tasoisesti.	Varmistaa, että kokemusasiantuntijoita on nimetty erilaisiin työ- ja kehittämissyihin. Seuraa asiakasraadin osallistumista tulosityksikön palvelujen arviointiin, kehittämiseen ja seurantaan. Johtaa, seuraa ja arvioi kokemusasiantuntijoiden osallistumista tulosityksikön/linjajohdon toimintaan. Kokemustoimintakoordinaattori laatii yhdessä kokemustoimijoiden kanssa toimintakertomuksen ja toimintasuunnitelman aiheesta. Kokemusasiantuntija osallistuu kerran kuussa Vatsakeskuksen laatu- ja potilasturvallisuusryhmään.	Varmistaa, että osastokokouksessa/kehitysryhmissä, koulutuksissa on säännöllisesti mukana kokemusasiantuntija.	Tietää, että voi kehittää palveluita kokemusasiantuntijan ja asiakasraadin avulla.
Kokemusasiantuntijat, vapaaehtoiset ja järjestöt toimivat sairaalassa asiakkaiden tukena.	X	X		Johtaa, seuraa ja arvioi vapaaehtoisten ja järjestöjen osallistumista sairaalan asiakkaiden tukemiseen tulosityksikkö- ja HUS-tasoisesti.	Johtaa ja seuraa, että tulosityksikössä tarjotaan asiakkaille vertaistukea ja muuta vapaaehtoisten tarjoamaa tukea./ OLKA-toimintaa hyödynnetään aktiivisesti Vatsakeskuksen yksiköissä.	Varmistaa, että yksikössä tarjotaan asiakkaille vertaistukea ja muuta vapaaehtoisten tukea. Tuntee OLKA-toiminnan ja sen tarjoamat mahdollisuudet vapaaehtoistoiminnan koordinoimiseen yksikössä./ Järjestää henkilökunnalle koulutusta vertaistuesta.	Kertoo kaikille asiakkaille vertaistuen mahdollisuuksista. Tuntee OLKA-toiminnan ja pyytää tarvittaessa OLKasta tukea asiakkaalleen./
Asiakaspalautteen kerääminen, käsittely ja niistä nousevat kehittämistoimenpiteet.	X	X	X	Johtaa, seuraa ja arvioi asiakaspalautteista nousevia kehittämistoimenpiteitä HUS-tasoisesti.	Varmistaa, että jokaisessa tulosityksikössä on henkilö, jonka vastuulla on seurata asiakastyytyväisyyskyselyn tuloksia ja kehittämistoimenpiteitä.	Varmistaa, että jokaisella asiakkaalla on mahdollisuus antaa palautetta./	Osaa ohjata asiakkaita antamaan palautetta ja tuntee erilaiset tavat antaa palautetta./ /

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosityksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Asiakastytyväisyyskyselyihin osallistuminen (esimerkiksi hoitotyön potilaspalautekysely ja kansallinen asiakastytyväisyyskysely).				Määrittelee tavoitetasot asiakastytyväisyyskyselyille ja seuraa niiden toteutumista säännöllisesti.	Seuraa säännöllisesti asiakaspalautteita ja niiden perusteella tehtyjä toimenpiteitä./	Huolehtii, että vastuuyksikössä on henkilö ja hänellä varahenkilö vastaamassa palautteisiin. / Suunnittelee ja toteuttaa asiakastytyväisyyskyselyiden keräämisen. Yksiköissä on vastuuparit, jotka huolehtivat asiakaspalautteita. Yksiköiden asiantuntijaryhmät kehittävät yksikön toimintaa palautteiden ja kehittämisehdotusten perusteella. Seurataan asiakaspalautteiden määrää suhteessa käyntien lukumäärään vuositasona.	Kirjaa palautejärjestelmään myös suullisesti annetut palautteet. Suullisten palautteiden kirjaimista palautejärjestelmään kehitetään.

Taulukko 2. Omavalvonnan keinot ja vastuut muistutusten, kanteluiden ja potilasvahinkoasioiden näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tuloyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Korjaavien toimenpiteiden arviointi muistutuksen ja kanteluiden perusteella.	X	X	X	Hallintoylilääkärin johtama potilasvalitus- ja hallintoasioiden asiantuntijaryhmä arvioi tarvittaessa korjaavien toimenpiteiden tarpeen, osoittaa toimenpiteiden toteuttamisen ja seurannan vastuuhenkilöt.	Linjajohto sekä erikoisalojen ylilääkärit yhteistyössä toimialajohtajan kanssa arvioivat korjaavien toimenpiteiden tarpeen, laativat kirjallisen suunnitelman ja osoittavat vastuuhenkilöt, sekä vastaavat toimenpiteiden toteutumisen seurannasta ja raportoivat tarvittavista toimenpiteistä niin hallinnolliselle ylilääkärille kuin laatulääkärillekin. Toimialan hallinnollinen ylilääkäri koordinoi muistutusten ja kanteluiden käsittelyä sekä niiden perusteella tarvittavia toimenpiteitä.	Vastuuyksikön esihenkilö yhteistyössä linjajohdon ja erikoisalojen ylilääkäreiden kanssa arvioi korjaavien toimenpiteiden tarpeen ja vastaa toimenpiteiden toteuttamisesta ja seurannasta omassa vastuuyksikössä.	Työntekijä ilmoittaa työnantajalleen havainnoistaan ja voi tehdä ehdotuksia korjaavista toimenpiteistä.
Potilasvahinkoasioiden vaikuttava käsittely	X			Vastaa HUSin potilasturvallisuuden kokonaisuudesta, potilastoiminnan vakuuttamisesta ja ohjeiden laatimisesta	Linjajohto sekä erikoisalojen ylilääkärit yhteistyössä toimialajohtajan kanssa vastaavat potilasturvallisuuden ylläpitämisestä, osoittavat vastuuhenkilöt korjaavien toimenpiteiden toteuttamiseksi ja seuraukseksi, sekä raportoivat tarvittavista toimenpiteistä niin hallinnolliselle ylilääkärille kuin laatulääkärille. Toimialan hallinnollinen ylilääkäri koordinoi potilasvahinkoilmoitusten käsittelyä ja niiden perusteella tarvittavia toimenpiteitä.	Vastuuyksikön esimies huolehtii henkilöstön perehdyttämisestä ja osaamisen ylläpitämisestä potilasturvallisuuteen ja potilasvahinkoihin liittyvissä asioissa.	Kirjaa potilasasiakirjoihin tapahtumat ja läsnäolleet tilanteessa, jossa syntyy epäily potilasvahingosta. Antaa työnantajalle pyydettyä selvityksen tapahtumista.

Taulukko 3. Omavalvonnan keinot ja vastuut palvelujen ja hoidon saatavuuden sekä yhdenvertaisuuden näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauttava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Hoidon saatavuus Lähetteen käsittely <21 vrk	X	X		Vastaa: Johtajaylilääkäri Hallintoylilääkäri	Seuraa kuukausittain lähetteen käsittelyn aikataulua.	Vastaa, että tehtävän hoitoon osallistuva henkilökunta tuntee johtajaylilääkärin ohjeen Jonottamisen syy -koodien käyttö, kun potilas odottaa kiireetöntä erikoissairaanhoidoa.	Tuntee johtajaylilääkärin ohjeen Jonottamisen syy -koodien käyttö, kun potilas odottaa kiireetöntä erikoissairaanhoidoa. Käyttää oikein jonottamisen syy -koodeja.
Hoidontarpeen arvio <90 vrk Hoidon saatavuus <180 vrk	X	X	X	Vastaa: Johtajaylilääkäri Hallintoylilääkäri	Seuraa kuukausittain hoidontarpeen arvioinnin toteutumista. Vastaa hoidollisen resurssin vaikuttavasta ja tehokkaasta käytöstä.	Vastaa, että tehtävän hoitoon osallistuva henkilökunta tuntee edellä mainitun johtajaylilääkärin ohjeen. Vastaa hoidollisen resurssin vaikuttavasta ja tehokkaasta käytöstä. Seuraa vastaanottojen täyttöastetta.	Käyttää jonottamisen syy -koodeja edellä mainitun johtajaylilääkärin ohjeen mukaisesti. Seuraa vastaanottojen täyttöastetta.

Taulukko 4. Omavalvonnan keinot ja vastuut henkilöstösuunnittelun, osaamisen ja työhyvinvoinnin näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Henkilöstön riittävyys ja johtaminen.	X	X	X	<p>Vastaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työvoimatarpeen ennakoinnista ja rekrytoinnin kehittämisestä. • Työnantajakuvasta ja oppilaitosyhteistyöstä. • Sisäisen sijaisjärjestelmän kehittämisestä. <p>Seuraa yksiköiden henkilöstön ja poikkeustilanteiden määrää.</p>	<p>Määrittelee yksiköiden henkilöstön määrän ja rakenteen sekä varmistaa henkilöstön riittävyden.</p> <p>Vastaa selkeästä tehtäväjaosta ja resurssien mitoituksesta.</p> <p>Määrittelee sijaisten käytön periaatteet.</p> <p>Määrittelee henkilöstömitoituksen poikkeustilanteissa.</p> <p>Seuraa yksiköiden henkilöstön ja poikkeustilanteiden määrää.</p>	<p>Varmistaa henkilöstön riittävyyden.</p> <p>Varmistaa, että työvuoroissa on riittävä osaaminen ja resurssi.</p> <p>Toimii tulosyksikön ohjeiden mukaisesti sijaisia käytettäessä.</p> <p>Ohjaa yksikön henkilöstöä, miten toimitaan, kun henkilökunnassa on vajausta.</p> <p>Seuraa yksiköiden henkilöstön ja poikkeustilanteiden määrää.</p>	<p>Kirjaa potilaan hoitoisuusluokituksen ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Tietää, miten toimia, kun henkilökunnassa on vajausta ja toimii sovitun toimintatavan mukaisesti.</p>
Henkilöstön perehdytys, osaaminen ja osaamisen kehittäminen.	X	X	X	<p>Vastaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perehdyttämiskäytäntöjen kehittämisestä. • Osaamiseen liittyvien prosessien kehittämisestä. • Osaamiskartoitusten toteuttamisesta. 	<p>Vastaa perehdyttämisestä ja varmistaa, että työntekijät saavat perehdytyksen.</p> <p>Koulutussuunnitelman laadinnan varmistaminen.</p> <p>Perehtyy ja arvioi yksiköiden osaamiskartoituskyselyiden tuloksiin.</p> <p>Käy kehityskeskustelut, mahdollistaa työohjauksen, mentoroinnin sekä henkilöstön osaamisen kehittämisen (urasuunnittelu) ja työkierron.</p>	<p>Vastaa perehdyttämisestä ja varmistaa, että työntekijät saavat perehdytyksen.</p> <p>Käy väli- ja loppukeskustelut työntekijän ja opiskelijoiden kanssa.</p> <p>Varmistaa, että yksikössä on riittävästi osaamista.</p> <p>Koulutussuunnitelman laatiminen.</p> <p>Koulutussuunnitelman toteutumisen mahdollistaminen ja seuranta.</p> <p>Perehtyy ja arvioi yksikön osaamiskartoituskyselyn ja käy</p>	<p>Vastaa perehdyttämisestä ja oman perehdytyksen etenemisestä.</p> <p>Käy perehdytyksen sekä väli- ja loppukeskustelut perehdytysohjelman mukaisesti.</p> <p>Vie itse tiedot tutkinnoistaan, mahdollisista pätevyyksistä ja täydennyskoulutuksista Harppiin.</p> <p>Vastaa osaamiskartoituskyselyihin ja käy tulokset läpi esihenkilön kanssa.</p> <p>Osallistuu kehityskeskusteluun ja tuo esille omia osaamisen,</p>

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tuloyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
				<ul style="list-style-type: none"> • Kehityskeskustelukäytäntöjen kehittämisestä ja sisäisen liikkuvuuden ja urakehityksen malleista 		<p>tulokset läpi henkilöstön kanssa.</p> <p>Käy kehityskeskustelut, mahdollistaa työohjauksen, mentoroinnin sekä henkilöstön osaamisen kehittämisen (urasuunnittelu) ja työkierron.</p> <p>Hoitotyön esihenkilö käy uuden työntekijän kanssa perehdytyskeskustelut 2 viikon, 3 kk ja 6 kk kohdalla.</p>	<p>kehittämisen sekä täydennyskoulutuksen tarpeita.</p>
Työhyvinvointi ja työsuojelu.	X	X	X	<p>Vastaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • työhyvinvoinnin kehittämisestä. • työhyvinvoinnin toimintatapojen ohjeistamisesta ja määrittämisestä. • työturvallisuuden ja työsuojelun koordinoinnista ja yhteistoiminnasta. 	<p>Varmistaa, että käytössä ovat turvalliset työvälineet ja laitteet.</p> <p>Varmistaa turvalliset toimintatavat edellytykset työssä.</p> <p>Vastaa yhteistoiminnan toteutumisesta.</p>	<p>Varmistaa, että käytössä ovat turvalliset työvälineet ja laitteet ja että henkilökunta tietää käyttää niitä ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Seuraa HUS-riskit ilmoituksia ja toimenpiteiden toteutumista.</p> <p>Huolehtii riskienarvioinnin ajantasaisuudesta.</p> <p>Seuraa työturvallisuuskierrosten toteutumista neljästi vuodessa.</p> <p>Vastaa yhteistoiminnan toteutumisesta.</p> <p>Ohjaa henkilöstöä poikkeamailmoitusten tekemisessä HUS-riskit-järjestelmään.</p>	<p>Käyttää työvälineitä ja laitteita ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Tietää ja osaa tehdä poikkeamailmoitukset HUS-riskit-järjestelmään.</p> <p>Tekee tarvittaessa kiinteistöhuoltoon pyynnön työturvallisuutta vaarantavista toimenpiteistä</p> <p>Osallistuu yhteistoimintakokouksiin.</p>

Taulukko 5. Omavalvonnan keinot ja vastuut potilashoidon yhtenäisten toimintamallien näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tuloyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Kaatumisten ja putoamisten ennaltaehkäisy ja seuranta.	X	X		HUSin kaatumisten ja putoamisten ehkäisy toimintamallin ja raportoinnin kehittäminen ja koordinointi. Kaatumisten ja putoamisten seuranta HUS tasoisesti.	Hoitotyön linja seuraa kuukausittain kaatumisvaaran arviointia Apotti raporteista ja ryhtyy moniammatillisesti toimenpiteisiin, jos tavoitteisiin ei päästä. Tuloyksikkö määrittelee oman alueensa kaatumisten ja putoamisten kokonaisuuteen liittyvän seurannan tavoitetason ja mittarit linjassa HUSin strategian ja hoitotyön strategian tavoitteiden kanssa. Seuraa kuukausittain HaiPro-ilmoituksista kaatumisten ja putoamisten määrää ja tehtyjä toimenpiteitä sekä Apotin ja Power BI:n raportteja. Vatsakeskuksessa hoitotyölinjassa seurataan laatumittarin raportteja (kaatuminen ja putoaminen, painevaurio, vaa- jaaravitseminen ja kivunhoito)	Varmistaa, että kaikki potilashoittoon osallistuvat hoitotyöntekijät osaavat arvioida potilaan kaatumisvaaraa ja hallitsevat kaatumisten ja putoamisten ennaltaehkäisyä./ Seuraa kaatumisvaaran arvioinnin kattavuutta potilastietojärjestelmän raporteilta. Huolehtii, että kaatumisista ja putoamisista on kirjattu HaiPro-ilmoitus, ilmoitus on käsitelty ja kehittämistoimenpiteet tehty. Osastonhoitaja ja laatuvaastavat seuraavat säännöllisesti laatumittareita yksikössään ja käyvät tuloksia ja kehittämistoimia läpi henkilökunnan kanssa säännöllisesti (vähintään kerran kuukaudessa)	Tuntee HUSin kaatumisten ja putoamisten ehkäisyn toimintamallin ja toimii sen mukaisesti Kirjaa kaatumiset ja putoamiset Apottiin ja tekee HaiPro-ilmoituksen. Työntekijät osallistuvat kehittämistoimenpiteen suunnitteluun, toteuttamiseen ja noudattamiseen.
Painevaurioiden ennaltaehkäisy ja seuranta.	X	X		HUSin painevaurioiden ehkäisymallin raportoinnin kehittäminen ja koordinointi. Painevaurioiden seuranta HUS-tasoisesti.	Seuraa kuukausittain painevaurioriskin arviointia ja ilmaantuvuutta, astetta, anatomista sijaintia sekä painevaurioriskin arvioiden kattavuutta Apotin raporttien ja Power BI -raporteista.	Varmistaa, että kaikki potilashoittoon osallistuvat osaavat arvioida potilaan ihon kunnon ja painehaavariskin sekä hallitsevat painevaurioiden ennaltaehkäisyä. Seuraa painevaurion arvioinnin kattavuutta ja	Tuntee HUSin/painevaurioiden ehkäisymallin ja toimii sen mukaisesti.

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
					Ryhtyy tarvittaessa moniammatillisesti toimenpiteisiin painevaurioiden vähentämiseksi.	<p>painevauriopotilaiden määrää potilastietojärjestelmän raporteilta ja Power BI -raporteilta.</p> <p>Osastonhoitaja ja laatuvaastavat seuraavat säännöllisesti laatutuloksia yksikössään ja käyvät tuloksia ja kehittämistoimia läpi henkilökunnan kanssa säännöllisesti (vähintään kerran kuukaudessa).</p>	
Vajaaravitsemuksen ennaltaehkäisy, hoito ja seuranta.///	X	X	X	HUSin vajaaravitsemuksen ehkäisy ja hoito toimintamallin ja raportoinnin kehittäminen ja koordinointi.	<p>Seuraa kuukausittain vajaaravitsemusriskin arviointia ja vajaaravitsemusriskissä olevien määrää Apotin raporteilta (osa potilaat, joilla on vajaaravitsemusriski).</p> <p>Ryhtyy tarvittaessa moniammatillisesti toimenpiteisiin vajaaravitsemuksen vähentämiseksi.</p>	<p>Varmistaa, että kaikki potilas-hoitoon osallistuvat osaavat arvioida potilaan vajaaravitsemusriskiä ja ehkäistä vajaaravitsemuksen syntymistä sekä toteuttaa potilaan yksilöllistä ravitsemushoitoa (johtajayli-lääkärin ohje Ravitsemuksen turvaaminen HUSin sairaaloissa)./</p> <p>Yhteistyö kliinisen ravitsemusterapiayksikön kanssa.</p> <p>Seuraa vajaaravitsemusriskin arvioinnin kattavuutta ja vajaaravitsemusriskissä olevien potilaiden määrää potilastietojärjestelmän yksikkötason raporteilta./</p>	Tuntee HUSin vajaaravitsemuksen ehkäisy ja hoito toimintamallin ja toimii sen mukaisesti./

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Kivun hoidon toteutumisen seuranta.		X	X	HUSin kivunhoidon toimintamallin raportoinnin kehittäminen ja koordinointi.	Seuraa kuukausittain kivunhoidon toteutusta esim. asiakaspalautteista ja HaiPro-raporteista ja (tulevan Power BI-raportin seuranta, rakennetaan vuoden 2024 aikana) ja ryhtyy tarvittaessa moniammatillisesti toimenpiteisiin kivun hoidon parantamiseksi./	<p>Varmistaa, että kaikki potilashoitoon osallistuvat osaavat toteuttaa potilaan yksilöllistä kivun hoitoa (johtajaylilääkärin ohje Kivun arviointi ja hoito HUSissa).</p> <p>Huolehtii kivun hoitoon liittyvän yksikkökohtaisen perehdytyksen ja koulutuksen järjestämisestä./</p> <p>Seuraa kivun hoidon kokonaisuutta potilastietojärjestelmän raporteilta esimerkiksi osastohoidon koontinäyttö.</p>	Tuntee HUSin kivunhoidon toimintamallin (johtajaylilääkärin ohje Kivun arviointi ja hoito HUSissa) ja toimii sen mukaisesti.

Taulukko 6. Omavalvonnan keinot ja vastuut lääkehoidon turvallisuuden ja lääkehuollon asianmukaisuuden näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Lääkehoidon turvallisuuden omavalvonta							
Lääkehoitosuunnitelma ja sen säännöllinen päivittäminen (kokoaa yhteen kaiken ohjeistuksen muun muassa viranomaisohjeet, johtajaylilääkärin ohjeet, HUS Apteekin ohjeet).	X		X	Turvallinen lääkehoito -työryhmä laatii ja päivittää HUS lääkehoitosuunnitelman lääketurvallisuuspäällikön johdolla. Lääkehoitosuunnitelma käsitellään Sairaanhoidon johtoryhmässä ja sen hyväksyy johtajaylilääkäri ja HUS-yhtymän apteekkari.	Laatii/päivittää vuosittain moniammatillisesti HUS lääkehoitosuunnitelman pohjalta. Tarkastaa vastuuyksiköiden lääkehoitosuunnitelmat. Vatsakeskuksessa klinikkaproviisori jalkauttaa tulosyksikön lääkehoitosuunnitelman yksiköihin pitämällä lääkehoitosuunnitelman päivittämisen infoja. Klinikkaproviisori tukee yksiköitä lääkehoitosuunnitelmien asianmukaisuuden varmistamisessa lukemalla ja kommentoimalla tulosyksikön lääkevastaavien TEAMS-kanalalle lisättyjä lääkehoitosuunnitelmia.	Vastaa, että laaditaan moniammatillisesti vuosittain ja että se perehdytetään henkilökunnalle. Kerää lukukuittaukset henkilökunnalta ja seuraa niiden toteutumista. Yksikön esihenkilön/henkilöiden vastuulla on palauttaa tai nimetä henkilö, joka palauttaa lääkehoitosuunnitelma kommentoitavaksi klinikkaproviisorille/laatuasiantuntijalle sekä huolehtia suunnitelman vieminen ohjepankkiin. Esihenkilö vastaa siitä, että lääkehoitosuunnitelma on osa yksikön perehdytystä.	Perehtyy päivitettyyn versioon vuosittain tai työyksikköä/työpis-tettä vaihtaessaan ja tekee tämän jälkeen lukukuittauksen. Noudattaa ohjeita päivittäisessä työssä.

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaa-va	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Lääkehoidon osaamisen varmistaminen ja lääkehoitoluvat.	X			Turvallinen lääkehoito -työryhmä laatii ja päivittää tätä koskevan johtajaylilääkärin ohjeistuksen yhteistyössä hoitotyön johtoryhmän kanssa. HUSin Koulutuspalvelut organisoivat, kilpailuttavat ja hankkivat lääkehoidon koulutukset.	Tarvittaessa täydentää johtajaylilääkärin ohjeen linjauksia lääkehoitosuunnitelmassa. Vatsakeskuksen yksiköissä voidaan toteuttaa rajattuja lupakäytänteitä JYL-ohjeistusten mukaisesti.	Huolehtii, että lääkehoidon osaaminen varmistetaan johtajaylilääkärin ohjeen mukaisesti ennen kuin henkilö osallistuu lääkehoidon toteutukseen. Tarvittaessa lääkehoitolupien rajoittaminen. Lupien kopioiden säilytys ja arkistointi (50 vuotta). Yksikön esihenkilöt selvittävät päättävältä esihenkilöltä, eli ylihoitajalta, voidaanko yksikössä hankkia ja toteuttaa rajattuja lupia.	Lääkehoitoluvan suorittaminen ja päivittäminen johtajaylilääkärin ohjeen mukaisesti. Alkuperäisen luvan säilyttäminen. Lääkehoidon toteutus lupien mukaisesti. Omien lääkehoitolupien sisällön selvittäminen.
Lääkityspoikkeamien raportointi, seuranta ja niistä oppiminen (HaiPro).	X	X	X	Lääkitysturvallisuuspäällikkö ja HUSin Turvallinen lääkehoito -työryhmä seuraavat koko HUSin tilannetta ja analysoivat lääkehoitoon liittyviä vaaratapahtumia osana laatu- ja potilasturvallisuussuunnitelman osavuosikatsausta kolme kertaa vuodessa.	Osavuosikatsauksen käsittely vähintään kolmesti vuodessa. Laatupäällikkö organisoii vakavien vaaratapahtumien käsittelyn. Klinikkaproviisori, laatupäällikkö ja laatulääkäri tekevät HaiPro-yhteenvedot kolmesti vuodessa ja esittelevät ne Vatsakeskuksen Johtoryhmälle. Yhteenvedojen perusteella nostetaan kehityskohteet ja toimenpiteet lääkehoitosuunnitelmaan.	HaiPro-vastuupari käsittelee ilmoitukset. Ilmoitusten läpikäynti ja kehitystoimenpiteiden määrittely henkilökunnan kanssa säännöllisesti. Koostaa osavuosikatsauksen tiedot laatupäällikölle kolmesti vuodessa. Ei Vatsakeskuksessa, katso edeltävä kohta. Osallistuu vakavien käsittelyyn ja vastaa omalta osaltaan määrittelyistä kehittämistoimista.	Havaitsemistaan vaaratapahtumista ilmoittaminen (myös läheltä piti -tilanteet ja ennakoivat havainnot). Kehitysehdotusten esiin tuominen. Toteuttaa kehittämistoimenpiteitä yksikössä lääkitysturvallisuuden parantamiseksi.
Skannausprosenttien seuranta (tavoite >90 % lääkkeiden ja potilaiden tunnistamisessa) teho-, vuode- ja synnytysosastoilla.	X	X	X	Turvallinen lääkehoito -työryhmä ja Hoitotyön johtoryhmä seuraavat skannauslukuja säännöllisesti kokouksissaan.	Seuraa säännöllisesti (vähintään kolmesti vuodessa) skannausprosentteja ja ryhtyy toimiin, jos tavoitteisiin ei päästä.	Seuraa vähintään viikoittain skannauslukuja osana päivittäisjohtamista ja ryhtyy toimiin, jos tavoitteisiin ei päästä.	Skannaa potilaan ja lääkkeiden tunnistekoodit ohjeiden mukaan osana lääkkeiden valmistelua ja antoa.

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
					Klinikkaproviisori seuraa skannausprosentteja kuukausittain ja informoi luvuista eteenpäin osastonhoitajille, opetushoitajille ja apulaisosastonhoitajille sekä tulosyksikön Johtoryhmälle (kolmannes vuosittain).		Varmistaa, että potilaalla on potilasranneke sekä tarvittavat tunnistetarrat tulostettuna, jotta oikeita työnkulkuja on mahdollista noudattaa.
Huumausainekulutuksen (ja tarvittaessa PKV-lääkkeiden) kirjanpito ja seuranta.	X	X	X	HUS Apteekki laatii ja päivittää ohjeistuksen.	Tarvittaessa seurataan Vatsakeskuksen LAAPON toimesta.	Seuraa kuukausittain huumausaineiden (ja tarvittaessa PKV-lääkkeiden) kulutusta. Vatsakeskuksessa osassa yksiköistä osastofarmaseutti seuraa huumausaineiden (ja tarvittaessa PKV-lääkkeiden) kulutusta. Puuttuu havaittuihin poikkeamiin.	Tekee ja tarkistaa huumausainekirjanpidon ohjeiden mukaisesti. Kertoo esihenkilölle havaituista puutteista ja väärinkäyttöepäilyistä.
Lääkkeiden säilytyspaikkojen lämpötilaseuranta.	X	X	X	HUS Apteekki laatii ja päivittää ohjeistuksen.		Vastaa siitä, että lämpötilaseuranta on vastuutettu ja tehdään työpäivittäin ohjeistuksen mukaan. Ryhtyy korjaaviin toimiin tarvittaessa. Huolehtii, että lämpömittareiden vuosittainen kalibrointi toteutuu.	Seuraa ja kirjaa ylös lämpötilat ohjeiden mukaan. Reagoi viipymättä poikkeamiin ja informoi niistä esihenkilöä.
Lääkkeiden haittavaikutusten seuranta ja ilmoittaminen Fimeaan.		X		Lääkitysturvallisuuspäällikkö pyytää Fimeasta vuosittain koosteen, joka analysoidaan ja julkaistaan osana LAAPO-raporttia ja käsitellään Turvallinen lääkehoito -työryhmässä ja Lääkeneuvottelukunnassa.	Seuraa LAAPO-raportista vuosittain koostetta HUSin raportointia haittavaikutusilmoituksista.	Seuraa LAAPO-raportista vuosittain koostetta HUSin raportointia haittavaikutusilmoituksista ja huolehtii, että ne esitellään tarvittaessa henkilökunnalle.	Kertoo havaituista haittavaikutuksista hoitavalle lääkärille (jonka vastuulla on ensisijaisesti ilmoituksen teko Fimeaan) ja informoi muuta henkilökuntaa etenkin toistuvista, yllättävistä tai vakavista.

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Lääkehuollon asianmukaisuuden omavalvonta							
Lääkekulutuksen ja kustannusten seuranta.	X	X	X	Lääkeneuvottelukunta seuraa vähintään 2 kertaa vuodessa.	Tulosyksikkö seuraa kuukausittain lääkekulutusta ja sen aiheuttamia kustannuksia erityisesti kalliiden lääkkeiden osalta.	Vatsakeskuksen vuodeosastojen osastofarmaseutit huolehtivat, että yksikön lääkevarasto on sopivan kokoinen lääkekulutukseen nähden. Avoyksiköissä tästä vastaavat yksiköiden lääkevastaavat. Yksikön esihenkilöt reagoivat tarvittaessa poikkeamiin kuluksessa.	Huolehtii, että lääkkeiden antokirjaukset on tehty asianmukaisesti ja hävikkiin menevät lääkkeet kirjataan OSTiin ohjeiden mukaan.
Mikrobilääkekulutuksen ohjaus ja seuranta.	X			Mikrobilääketyöryhmä seuraa.		Vastaa siitä, että henkilökunta tuntee mikrobilääkkeitä koskevat ohjeet. Käsittelemällä aiheeseen liittyviä päivityksiä tarvittaessa osastotunnilla.	Tuntee mikrobilääkkeitä koskevan ohjeistuksen ja lääkettä määräävä lääkäri noudattaa ohjeistusta.
Tuotevirhe- ja lääkeväärennösepäilyt sekä tuotevirheilmoitukset ja niihin liittyvät takaisinvedot.	X	X	X	HUS Apteekki laatii ja päivittää ohjeistuksen. HUS Apteekki vastaa tuotevirheilmoituksiin reagoimisesta ja takaisinve-doista.		Vastaa siitä, että tuotevirhe- ja lääkeväärennösepäilyt ilmoitetaan ja tuotevirheilmoituksiin reagoidaan HUS Apteekin ohjeiden mukaisesti. Esihenkilön tulee sijasjärjestylin huolehtia, että viestit saavuttavat henkilökunnan myös poissaolo- ja loma-aikoina.	Ilmoittaa havaitsemastaan tuotevirhe tai lääkeväärennösepäilystä HUS Apteekkiin ja tarvittaessa estää lääkkeen käytön potilashoidossa. Toimii HUS Apteekin neuvojen mukaisesti lääkkeiden takaisinvetotilanteissa.

Taulukko 7. Omavalvonnan keinot ja vastuut infektioeturvallisuuden näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Hävittävä	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
					Kokonaisvastuu hoitoon liittyvien infektioiden seurannan ja torjunnan toteutumisesta: riittävät ja osaavat resurssit, seurattavien infektioiden valinta.		
KAIKKI YKSIKÖT							
Hygieniavastaavan valinta ja resursointi.	X	X	X	Infektioidentorjuntayksikkö kouluttaa ja tukee hygieniavastaavia.	Varmistaa, että jokaisessa yksikössä on hygieniavastaava ja tällä riittävästi aikaa vastuualueeseensa.	Tukee hygieniavastaavaa vastuualueen hoidossa ja järjestää tälle riittävästi aikaa (4t/3vkoa säännöllisesti).	Hygieniavastuuhenkilö osallistuu aktiivisesti hygieniavastavien verkostoon.
Infektioiden torjunnan yhteinäiset perehdytyskäytännöt	X			Infektioidentorjuntayksikkö tekee perehdytyksen sisällön (verkkokoulutus)	Varmistaa resurssit ja toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen.	Resursoi ja dokumentoi verkkokoulutuksen (Moodle). Verkkokurssi on osa perehdytysuunnitelmaa.	Osallistuu.
Infektioidentorjunnan säännöllinen kertauskoulutus.	X			Infektioidentorjuntayksikkö kouluttaa yhdessä hygieniavastaavien kanssa.	Varmistaa resurssit ja toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen.	Resursoi ja dokumentoi. Vuosikellon mukaisesti esihenkilö käy yhdessä hygieniahoidajan kanssa osastotunnilla infektioidentorjunnan käytänteet läpi.	Osallistuu.
Käsihuuhdekulutuksen seuranta.	X			Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita ja kouluttaa.	Varmistaa resurssit ja toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen. Seuraa käsihuuhdekulutusta laatupäällikön antaman informaation perusteella.	Seuraa mittaria, käy tuloksia läpi yksikössä säännöllisesti hygieniavastaavan kanssa ja reagoi, mikäli parannettavaa. Käsihuuhdekulutusta seurataan laatutaululla kuukausittain.	Noudattaa toimintaohjeita.

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tuloyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Suojakäsinekulutuksen seuranta.	X			Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita ja kouluttaa.	Varmistaa resurssit ja toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen.	Seuraa mittaria, käy tuloksia läpi yksikössä säännöllisesti hygieniavastaavan kanssa ja reagoi, mikäli parannettavaa. Suojakäsineiden käyttöä seurataan laatutaululla kuukausittain.	Noudattaa toimintaohjeita.
Henkilökunnan kausi-influenzarokotuskattavuus.	X			Rokotusten järjestäminen ja ohjeistaminen (työterveyshuolto ja infektioepidemiologinen yksikkö).	Kattavuuden seuranta.	Suunnittelee yksikössään rokotamista.	Rokotteen ottaminen.
SOMAATTISET VUODEOSASTOT							
Käsihygienian havainnointi.	X	X		Infektioidentorjuntayksikkö kouluttaa havainnoijat ja pystyttää ja kehittää mittareita.	Resursoi moniammatillisen havainnointiryhmän joka varmistaa, että yksiköissä noudatetaan havainnointiohjetta. Seuraa havainnointiraportteja.	Varmistaa riittävän aikaresurssin. Varmistaa, että yksikössä on havainnointikoulutuksen käynyt hygieniavastaava, jolla aikaa havainnoida, käy säännöllisesti läpi tuloksia yksikössä hygieniavastaavan kanssa.	On havainnoitavana. Havainnointiin osallistuu moniammatillinen tiimi, lääkärit, hoitohenkilökunta ja osastonsihteerit.
Pistospaikan arviointi (VIP-score).	X	X		Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita, tekee toimintaohjeet ja kouluttaa.	Hoitotyön johto varmistaa resurssit ja toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen. Hygieniahoitajat seuraavat mittareita Apotin raporteista ja raportoivat hoitotyön johdolle.	Seuraa mittaria, reagoi mikäli parannettavaa (tavoite >75 %). Osassa yksikössä laatutaulun nostetaan VIP-scoren tuloksia.	Arviointi ja kirjaaminen joka vuorossa.
Virtsakatetrien käyttöpäivät.	X			Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita, tekee toimintaohjeet ja kouluttaa.	Varmistaa resurssit ja toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen.	Asettaa yhdessä henkilökunnan kanssa tavoitteen ja seuraa sen toteutumista.	Toimintaohjeiden noudattaminen. Työntekijät noudattavat Apotin antamia suosituksia katetrien vaihdoista

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaa	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Veriviljelypositiiviset hoitoon liittyvät infektiot.		X		Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita, tekee toimintaohjeet ja kouluttaa.	Varmistaa resurssit ja toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen. Hygieniahoitajat seuraavat HLI (hoitoon liittyvät infektiot) mittaria Apotista.	Seuraa mittaria, reagoi mikäli parannettavaa. Kannustaa sekä hoitohenkilökuntaa, että lääkäreitä tekemään HLI-ilmoituksia Apottiin.	Toimintaohjeiden noudattaminen.
Veriviljelypositiiviset <i>Staphylococcus Aureuksen</i> aiheuttamat hoitoon liittyvät infektiot.		X		Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita, tekee toimintaohjeet ja kouluttaa.	Varmistaa resurssit ja toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen. Hygieniahoitajat seuraavat HLI (hoitoon liittyvät infektiot) mittaria Apotista.	Seuraa mittaria, reagoi mikäli parannettavaa. Kannustaa sekä hoitohenkilökuntaa, että lääkäreitä tekemään HLI-ilmoituksia Apottiin.	Toimintaohjeiden noudattaminen.
<i>Clostr. difficile.</i>		X		Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita, tekee toimintaohjeet ja kouluttaa.	Varmistaa resurssit ja toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen. Hygieniahoitajat seuraavat HLI (hoitoon liittyvät infektiot) mittaria Apotista ja tarvittaessa reagoivat ilmoituksiin.	Seuraa mittaria, reagoi mikäli parannettavaa. Kannustaa sekä hoitohenkilökuntaa, että lääkäreitä tekemään HLI-ilmoituksia Apottiin.	Toimintaohjeiden noudattaminen.
Perifeerisen kanyylin paikallisiin infektiot.		X		Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita, tekee toimintaohjeet ja kouluttaa.	Varmistaa resurssit ja toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen. Hygieniahoitajat seuraavat VIP-score-mittaria Apotista ja tarvittaessa reagoivat ilmoituksiin. Tulosyksikkö kannustaa ja varmistaa, että yksiköissä toimitaan ohjeiden mukaisesti.	Seuraa mittaria, reagoi mikäli parannettavaa.	Toimintaohjeiden noudattaminen, infektiotilanteiden tekeminen.
OPERATIIVISET YKSIKÖT MYÖS							
Yksikön valitsevat seurattavat leikkauksiin / toimenpiteisiin liittyvät infektiot.			X	Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita, tekee toimintaohjeet yhdessä kliinisten yksiköiden kanssa ja kouluttaa.	Valitsee tulosyksikön/linjan seurattavat leikkauksiin ja toimenpiteisiin liittyvät infektiot.	Seuraa ohjeiden noudattamista, havaitsee mikäli infektiotilanne huononee ja reagoi siihen.	Toimintaohjeiden noudattaminen, infektiotilanteiden tekeminen.

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Muut leikkauksiin liittyvät infektiot.			X	Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita, tekee toimintaohjeet yhdessä kliinisten yksiköiden kanssa ja kouluttaa.	Varmistaa resurssit ja toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen.	Seuraa ohjeiden noudattamista, havaitsee mikäli infektiotilanne huononee ja reagoi siihen.	Toimintaohjeiden noudattaminen, infektiotilanteiden toteuttaminen.
OSASTOT, JOISSA CV-KATETREJA MYÖS							
CLABSI (cv-katetriin liittyvä veriviljelypositiivinen infektio)		X	X	Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita, tekee toimintaohjeet yhdessä kliinisten yksiköiden kanssa ja kouluttaa.	Varmistaa resurssit ja toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen.	Seuraa ohjeiden noudattamista, havaitsee mikäli infektiotilanne huononee ja reagoi siihen.	Toimintaohjeiden noudattaminen.

Taulukko 8. Omavalvonnan keinot ja vastuut laiteturvallisuuden näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Laiteseaamisen ylläpitosuunnitelma.	X			Laitelääkäri ylläpitää asiakirjapohjaa, järjestää koulutusta.	Varmistaa, että vastuuyksiköt ovat tietoisia vaatimuksesta laatia laiteosaamisen ylläpitosuunnitelma. Vatsakeskuksessa (Tulosalue 4) laiteosaamisen ylläpitosuunnitelman lisäksi on laadittu laitepassi ja laiteajokortti. Näitä jalkautetaan yksikköihin vuoden 2024 aikana.	Varmistaa, että vastuuyksikön laiteosaamisen ylläpitosuunnitelma on laadittu ja vaadittu laitekoulutus on suoritettu. Laiteseaamisen liittyvä koulutus on osana perehdytystä. Uusien laitteiden kohdalla koulutus on joko laitteen edustajan tai opetushoitajien toimesta järjestetty.	Huolehtii, että osaa käyttää lääkinällisiä laitteita työtehtäviensä mukaisesti, osallistuu koulutuksiin.
Laitevastaava.	X			Laitelääkäri ylläpitää laitevastaavan tehtäväkuvausta.	Varmistaa, että yksiköissä on nimetyt laitevastaavat ja yhtenäisiä menettelyjä noudatetaan.	Varmistaa, että laitevastaavalla on mahdollisuus suorittaa laitteiden asianmukaisen ylläpidon ja laiteosaamisen varmistamiseen liittyviä tehtäviä.	Laitevastaava on mukana laitevastaavien verkostossa ja varmistaa omassa yksikössään asianmukaiset menettelytavat.
Vaaratilanneilmoittaminen.			X	Yhtenäinen ilmoittamiskanava (HUS-riskit); laitelääkäri monitoroi ilmoituksia ja tuottaa yhteenvedon tehdyistä ilmoituksista sekä tarvittaessa laatii sisäisen turvallisuustiedotteen niiden perusteella.	Varmistaa, että vaaratilanneilmoittaminen toteutuu asianmukaisesti, linja hyödyntää vaaratilanneilmoitustensa tietoja koulutuksen / suojauksien kohdentamisessa.	Varmistaa, että henkilökunta osaa tehdä vaaratilanneilmoitukset ja käsittelee vaaratilanteissa mukana olleita laitteita asianmukaisesti.	Tekee vaaratilanneilmoituksen asianmukaisesti ja informoi yksikön esihenkilöä.
Jäljitettävyys		X		HUSin yhteiset laiterekisterit.	Kaikki laitteet on asianmukaisesti rekisteröity tai potilaaseen asetetut implantit on merkitty potilastietojärjestelmään.	Huolehtii, että potilaiden hoidossa käytetään vain jäljitettäviä laitteita.	Laitteista löytyy joko HUSin oma rekisteröintitunnus tai potilastietoihin on kirjattu valmistajan antamat yksilöintitiedot.
Omavalmistus	X			Omavalmistuksen periaatteet on yhtenäisesti kuvattu ja ohjeistettu.	Noudatetaan omavalmistuksen periaatteita ja varmistetaan riittävä resurssointi.	Noudattaa omavalmistuksen ohjeita.	Noudattaa omavalmistuksen ohjeita.

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tuloyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Implanttikortti	X			Varmistaa hankintavaatimuksissa, että laitevalmistaja on toimittanut käyttöön implanttikortit EU-asetuksen vaatimassa laajuudessa.	Varmistaa, että implanttikorttien luovuttaminen potilaille toteutuu sääntelyn vaatimusten mukaisesti. Asia on tunnistettu kehittämiskohteeksi ja implanttikorttien saatavuutta ollaan parantamassa.	Varmistaa, että henkilökunta luovuttaa valmistajan implanttikortin (vastaavat tiedot) potilaalle. Asia on tunnistettu kehittämiskohteeksi ja implanttikorttien saatavuutta ollaan parantamassa.	Implantin saaneille potilaille annetaan valmistajan implanttikortti (vastaavat tiedot). Asia on tunnistettu kehittämiskohteeksi ja implanttikorttien saatavuutta ollaan parantamassa.
Laitteiden ylläpito	X	X		HUSilla on yhtenäiset menettelyt laitteiden ylläpitoon ja poistoon.	Varmistaa, että laitteiden ylläpito tapahtuu asianmukaisesti.	Varmistaa, että vastuuyksikön laitteiden huolto-ohjelma toteutuu asianmukaisesti huomioiden potilashoidon tarpeet.	Havainnoi, että laitteissa olevien tarramerkitöjen mukaiset huoltovälit toteutuvat. Yksiköiden laitevastaavat seuraavat Medusa -järjestelmän kautta laitteiden huoltoa yms.

Taulukko 9. Omavalvonnan keinot ja vastuut tietosuojan näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaa-	Konsernihallinnon vastuu	Tulosityksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
<p>Tietosuojan toteutuminen ja tietoturvaloukkausten seuranta</p> <ul style="list-style-type: none"> Loukkaus henkilötietojen käsittelyssä 	X	X	X	<p>Henkilörekisterien rekisterinpitäjät vastaavat ja seuraavat tietosuojan toteutumista yhteistyössä tietosuojavastaavan ja tietosuojatiimin kanssa.</p> <p>Tietosuojavastaava ja tietosuojatiimi vastaavat tietosuojan, sekä tietoturvaloukkausten toimintamallin, vastuiden ja tehtävien ohjeistamisesta, kouluttamisesta ja perehdyttämisestä HUS-tasolla.</p> <p>Tietosuojavastaava ja tietosuojatiimi valvovat tietosuojaosaamista mm. seuraamalla tehtyjä tietoturvaloukkausilmoituksia ja henkilötietojen käsittelyä HUS laajuisesti.</p> <p>Henkilörekisterien rekisterinpitäjät linjaavat yhteistyössä tietosuojavastaavan ja tietosuojatiimin kanssa tarvittaessa korjaavia ja ehkäiseviä toimenpiteitä, toimintamalleja ja muutoksia ohjeisiin, havaittujen tietoturvaloukkausten perusteella.</p>	<p>Vastaa osaltaan tietosuojan toteutumisesta alaisessaan toiminnassa.</p> <p>Vastaa, että henkilökunnalla on riittävä perehdytys tietosuojasta sekä tietoturvaloukkausten toimintamallista, vastuista ja tehtävistä.</p> <p>Vastaa tietoturvaloukkausilmoitusten jälkikäsittelyn toteutumisesta tulosityksikössä.</p> <p>Linjaa tarvittavia ehkäiseviä tai korjaavia toimenpiteitä tietoturvaloukkausilmoitusten perusteella havaittujen epäkohden korjaamiseksi.</p> <p>Vatsakeskuksen LAAPO ryhmä suunnittelee tarvittaessa koulutuksia tulosityksikötasoisesti.</p>	<p>Vastaa osaltaan tietosuojan toteutumisesta alaisessaan toiminnassa.</p> <p>Huolehtii tietosuojan sekä tietoturvaloukkauksen toimintamallin ja ohjeistuksen perehdyttämisestä henkilökunnalle.</p> <p>Huolehtii tapahtuneiden tietoturvaloukkausten läpikäynnistä henkilökunnan kanssa.</p> <p>Huolehtii ehkäisevien ja korjaavien muutosten käytäntöön viemisestä yksikössä.</p>	<p>Vastaa tietosuojan toteutumisesta omassa työssään.</p> <p>Perehtyy tietosuojaan sekä tietoturvaloukkauksen toimintamalliin, ohjeistukseen ja ymmärtää omaan rooliinsa liittyvät tehtävät.</p> <p>Ymmärtää mikä on tietoturvaloukkaus ja ymmärtää periaatteet henkilötietojen käsittelyyn.</p> <p>Seuraa ja toteuttaa ehkäisevien ja korjaavien toimenpiteiden käytäntöön viemistä.</p>

Taulukko 10. Omavalvonnan keinot ja vastuut tietoturvallisuuden näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Tietoturvalliset toimintatavat.	X	X		<p>Varmistaa, että tietoturvallisuuden parantaminen on jatkuvaa ja määrätietoista toimintaa ja että tietoturvallisuuden toteutumisen tarvitsemat resurssit ovat saatavilla.</p> <p>Tietohallinto ylläpitää tietoturvallisuuden peruskoulutuksia sekä neuvoo tarvittaessa henkilöstöä.</p>	<p>Vastaa johtamansa toiminnan tietoturvallisuudesta.</p> <p>Huolehtii, että henkilöstöllä mahdollisuus työskennellä turvallisten toimintatapojen mukaisesti.</p> <p>Koulutusten osalta pitää huolta, että yksiköiden henkilöstöllä on riittävä tietoturvaosaaminen tehtävänsä.</p> <p>Osallistuu omien työtehtävien mukaisesti tietoturvallisuuskoulutuksiin.</p> <p>Poistaa tietojärjestelmien käyttöoikeudet ja henkilöstön käytössä olleet HUSin työkalut työsuhteen päättyessä.</p>	<p>Vastaa johtamansa toiminnan tietoturvallisuudesta.</p> <p>Huolehtii, että henkilöstöllä mahdollisuus työskennellä turvallisten toimintatapojen mukaisesti.</p> <p>Koulutusten osalta pitää huolta, että yksikön henkilöstöllä on riittävä tietoturvaosaaminen tehtävänsä.</p> <p>Osallistuu omien työtehtävien mukaisesti tietoturvallisuuskoulutuksiin.</p> <p>Huolehtii, että yksikössä työskentelevä henkilöstö on allekirjoittanut salassapito- ja tietoturvasitoumuksen.</p> <p>Poistaa tietojärjestelmien käyttöoikeudet ja henkilöstön käytössä olleet HUSin työkalut työsuhteen päättyessä.</p>	<p>Tietää tietoturvalliset toimintatavat ja noudattaa niitä työssään.</p> <p>Osallistuu omien työtehtävien mukaisesti tietoturvallisuuskoulutuksiin.</p> <p>Allekirjoittaa salassapito- ja tietoturvasitoumuksen.</p> <p>Palauttaa työsuhteen päättyessä käytössään olleet HUSin työkalut.</p>
Tietoturvaohjeiden noudattaminen ja häiriötilanteet, tietoturvallisuutta uhkaavat asiat (esimerkiksi turvattomat toimintatavat, tietojärjestelmien normaalista poikkeava toiminta, yksikössä liikkuvat asiaan kuulumattomat henkilöt)	X	X	X	Tietohallinto huolehtii jatkuvana toimintana teknisestä tietoturva- ja tietoturvaohjeiden noudattamisesta	<p>Seuraa HUSin tietoturvaohjeiden noudattamista.</p> <p>Seuraa havaittuja tietoturvallisuutta uhkaavien tekijöiden määrää yksiköissään.</p>	<p>Varmistaa, että yksikön henkilöstö tietää HUSin tietoturvaohjeet.</p> <p>Ilmoittaa havaituista tietoturvallisuutta uhkaavista tekijöistä esihenkilölle ja ATK-apuun.</p> <p>Häiriötilanteissa toimii esihenkilöltä tai ATK-avusta saamiensa ohjeiden mukaisesti.</p>	<p>Tietää HUSin tietoturva- ja tietosuojaohjeet ja noudattaa niitä työssään.</p> <p>Ilmoittaa havaituista tietoturvallisuutta uhkaavista tekijöistä esihenkilölle ja ATK-apuun.</p> <p>Häiriötilanteissa toimii esihenkilöltä tai ATK-avusta saamiensa ohjeiden mukaisesti.</p>

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Yksikön käytössä olevat erillisjärjestelmät ja rekisterit.	X	X		HUS Tietohallinto ylläpitää toiminnanohjausjärjestelmää.	<p>Vastaa yksikössään olevien erillisjärjestelmien ja rekisterien tietoturvallisesta toteuttamisesta ja käytöstä.</p> <p>Tekee ohjelmistohankinnat yhteistyössä HUS tietohallinnon kanssa.</p> <p>Seuraa vastuullaan olevien erillisjärjestelmien ja rekisterien tietoturvallisesta käytön toteutumista.</p>	<p>Vastaa yksikössään olevien erillisjärjestelmien ja rekisterien tietoturvallisesta toteuttamisesta ja käytöstä.</p> <p>Seuraa vastuullaan olevien erillisjärjestelmien ja rekisterien tietoturvallisesta käytön toteutumista.</p>	

Taulukko 11. Omavalvonnan keinot ja vastuut potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittamisen ja käsittelyn näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havai-seva	Kor-jaa-va	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Henkilöstö tekee HaiPro-ilmoituksia potilasturvallisuutta vaarantavista tapahtumista.	X	X	X	Johtajaylilääkäri vastaa potilasturvallisuudesta. LAAPO-yksikkö ja potilasturvallisuuspäällikkö ohjeistaa ja koordinoi potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittamista, käsittelyä ja raportointia.	Seuraa tulosyksikössä tehtyjen HaiPro-ilmoitusten lukumäärää ja niiden sisältöä. Laatupäällikkö kouluttaa henkilöstöä tulosyksikössä potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittamiseen, käsittelyyn ja raportointiin.	Tekee HaiPro-ilmoituksen aina kun havaitsee vaaratapahtuman. Opastaa henkilökuntaa HaiPro-ilmoitusten tekemisessä.	Tekee HaiPro-ilmoituksen aina, kun havaitsee vaaratapahtuman.
HaiPro ilmoituksen käsittely, seuranta ja raportointi johtajaylilääkäriin ohjeen Potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittaminen ja käsittely mukaisesti.		X	X	HUS LAAPO-yksikkö vastaa vaaratapahtumien raportoinnin kokoamisesta HUS-tasoisesti kolmannesvuosittain sekä kehittämistoimista, niiden seurannasta ja arvioinnista.	Seuraa tulosyksikön HaiPro-ilmoitusten käsittelyaikoja ja huolehtii niiden toteuttamisesta, seurannasta ja arvioinnista. Seuraa tulosyksikön HaiPro ilmoitusten sisältöjä ja niiden toistuvuutta. Laatupäälliköt kokoavat HaiPro-raportit kolmannesvuosittain tulosyksikön raportiksi ja saattavat tiedoksi alueensa johtoryhmälle.	Käsittelee HaiPro-vastuuparin kanssa yksikön ilmoitukset ajantasaisesti. Päätää yhdessä henkilöstön kanssa ilmoitusten perusteella tehtävistä kehittämistoimista ja huolehtii niiden toteuttamisesta, seurannasta ja arvioinnista.	Toteuttaa ja vastaa omalta osaltaan HaiPro-ilmoitusten perusteella tehtävistä kehittämistoimista, niiden seurannasta ja arvioinnista. Osallistuu yksikössä pidettävään HaiPro-ilmoituksia ja raportteja käsittelevään tilaisuuteen.

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havai-seva	Korjaa-va	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Vakavien vaaratapahtumien käsittely, seuranta ja raportointi johtajaylilääkärin ohjeen Potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittaminen ja käsittely mukaisesti.	X	X	X	HUS LAAPO-yksikkö vastaa vakavien vaaratapahtumien raportoinnin kokonaisesta HUS-tasoisesti kolmannesvuosittain sekä kehittämistoimista, niiden seurannasta ja arvioinnista. LAAPO-yksikön vastuu on tunnistaa vakavat vaaratapahtumat, jotka koskevat laajemmin HUSia ja suunnittelee korjaavia toimenpiteitä vakavien vaaratapahtumien estämiseksi.	Tulosyksikön laatupäällikkö koordinoi vakavan vaaratapahtuman käsittelyn. Vastaa kehittämistoimista ja niiden seurannasta sekä arvioinnista.	Osallistuu yksikkönsä vakavan vaaratapahtuman käsittelyyn. Vastaa, että kehittämistoimet ja niiden seuranta sekä arviointi toteutuu yksikössä.	Vakavissa vaaratapahtumissa ilmoittaa välittömästi tapahtumayksikön toiminnasta vastaavalle esihenkilölle ja/tai työjohtollisesti vastuussa olevalle henkilölle. Osallistuu vakavan vaaratapahtuman käsittelyyn harkinnan perusteella. Toteuttaa tarvittaessa kehittämistoimet..

Taulukko 12. Omavalvonnan keinot ja vastuut sisäisten auditointien ja arviointien näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Sisäisen auditoinnin havaintotyyppit <ul style="list-style-type: none"> Poikkeama Kehityskohde Hyvä käytäntö 	X	X	X	HUS konsernihallinnon LAAPO-yksikkö vastaa kliinisten tulosyksiköiden sisäisten auditointien suunnittelusta (auditointiohjelma). LAAPO-yksikkö päättää ohjelman lisäksi tehtävistä sisäisistä auditoinneista havaintojen perusteella (uudelleenauditointi).	Määrittelee yhteistyössä HUS konsernihallinnon LAAPO-yksikön kanssa auditoitavat yksiköt riskiperusteisesti. Huolehtii ja seuraa, että tulosyksikön auditointien poikkeamien korjaavat toimenpiteet ja muut kehittämistoimet on toteutettu suunnitellusti ja vaikuttavasti.	Osallistuu tarvittaessa sisäisen auditointiin ja vastaa havaittujen puutteiden korjaamisesta. Huolehtii siitä, että korjaavat toimenpiteet tehdään aikataulussa ja viestii henkilökunnalle havainnoista.	Osallistuu tarvittaessa sisäiseen auditointiin ja kehittämis- ja korjaamistoimenpiteiden käyttöönottoon.
Vertaisarviointit.	X	X	X	LAAPO-yksikkö kouluttaa ja ohjeistaa vertaisarviointien periaatteita.	Tulosyksikössä määritellään ja suunnitellaan tehtävät vertaisarviointit. Seuraa havaintojen perusteella tehtäviä toimenpiteiden toteutumista.	Osallistuu arviointiin tarvittaessa ja vastaa havaittujen puutteiden korjaamisesta. Viestii kehittämis- ja korjaustoimenpiteistä henkilökunnalle.	Osallistuu tarvittaessa vertaisarviointiin ja kehittämis- ja korjaamistoimenpiteiden käyttöönottoon.
Fimean edellyttämät lääkehuollon osastokäynnit.	X	X	X	HUS Apteekki vastaa suunnittelusta ja toteuttamisesta erillisen riskinarvion mukaan (1–3 vuoden välein).	Tulosyksikössä klinikkaproviisori tekee vähintään 5 osastokäyntiä vuodessa. Myös osastofarmaseutit tekevät osastokäyntejä (joka toinen vuosi omalle osastolleen).	Osallistuu osastokäyntiin ja vastaa osastokäynnillä havaittujen puutteiden korjaamisesta ja korjausten raportoinnista HUS Apteekkiin.	Osallistuu tarvittaessa osastokäyntiin.
Lääkitysturvallisuuden auditointit.	X	X	X	Tarve ja riskinarvion perustuva suunnitelma laaditaan osana sisäisten auditointien kehittämistä LAAPO-yksikössä yhteistyössä tulosyksiköiden ja HUS Apteekin kanssa. HUS Apteekki vastaa toteuttamisesta.	Määrittelee lääkehoitosuunnitelman ohjeistuksen mukaan auditoitavat yksiköt ja ilmoittaa ne HUS Apteekkiin, joka toteuttaa auditointit. Klinikkaproviisori tekee tarvittaessa.	Osallistuu auditointiin ja vastaa havaittujen puutteiden korjaamisesta korjausten raportoinnista HUS Apteekkiin.	Osallistuu tarvittaessa auditointiin.

Taulukko 13. Omavalvonnan keinot ja vastuut palveluntuottajien auditointien näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Auditoinnin havaintotyypit <ul style="list-style-type: none"> Poikkeama Kehityskohde Hyvä käytäntö 	X	X	X	HUS konsernihallinnon LAAPO-yksikkö vastaa kliinisten tulosyksiköiden palveluntuottajan auditointien suunnittelusta ja kohdentamisesta. HUS hankinnat vastaa kilpailutusprosessin vetämisestä ja sopimusten laadinnasta konsernipalvelujen lakiyksikön laatimia sopimusmallipohjia hyödyntäen. HUS hankinnat auttaa yleisesti toimittaja- ja sopimushallintaan liittyvissä asioissa (mm. reklamaatiot) HUSin toimittaja- ja sopimushallinnan mukaisesti.	Määrittelee yhteistyössä HUS konsernihallinnon LAAPO-yksikön kanssa auditoitavat toimenpiteet riskiperusteisesti. Huolehtii ja seuraa, että tulosyksikön auditointien poikkeamien korjaavat toimenpiteet ja muut kehittämistoimet on toteutettu suunnitellusti ja vaikuttavasti. Osallistuu sopimuksen laadintaan ja palvelutason vaatimusten määrittelyyn.	Osallistuu tarvittaessa asiantuntijana auditointiin ja yhteistyöhön palveluntuottajan kanssa.	Osallistuu tarvittaessa asiantuntijana auditointiin.